בית אבטינס ובית הניצוץ איבעיא להו עליות ממש הוו או דלמא דהוו א] גביהי מגבה כעליות תא שמע א) דתנן א שבצפון שער הניצוץ ב] כמין אכסדרא היה ועלייה בנויה על גבה שהכהנים שומרים מלמעלה והלוים מלמטה ופתח היה לו לחול מנא הני מילי דתנו רבנן [1] וילוו עליך וישרתוך בעבודתך הכתוב מדבר אתה אומר בעבודתך הכתוב מדבר או אינו אלא בעבודתם כשהוא אומר [2] ונלוו עליך ושמרו לכל כליו ולכל עבודתו הרי בעבודתם אמור הא מה אני מקיים וילוו עליך וישרתוך בעבודתך הכתוב מדבר הא כיצד כהנים שומרים מלמעלה ולוים: מלמטה בית המוקד כיפה ובית גדול היה: וחד (א) ג שומר הוא דהוה בבית המוקד ורמינהי שני שערים היו בבית המוקד אחד פתוח לחיל ואחד פתוח לעזרה א"ר יהודה בזה שנכנסין לעזרה א] ב פשפש קטן היה לו שבו נכנסין לבלוש העזרה אמר אביי כיון דגבי הדדי הוו קיימי סגי להו בחד שומר דוי להכא ודוי להכא: מוקף רובדין של אבן: רובדין מאי ניהו גזרתא דאצטבתא דסלקי בהו לאצטבתא ומי הוו מיפלגי אבנים והכתיב [3] והבית בהבנותו אבן שלמה וגו' אמר אביי ג דמתקני ומייתי מעיקרא אבני זוטרתא ואבני רברבתא כדכתיב [4] אבני עשר אמות ואבני שמונה אמות: זקני בית אב ישנים שם: ואמאי ד] לעיילי מטות אמר אביי ד לאו אורח ארעא לעיולי מטות לבית המקדש: פרחי כהונה איש כסותו בארץ ג): אמאי התם ב) קרי להו רובים הכא קרי להו פרחי

פרחי

מגבה גביהי כעליות. משום הכי בעי דפשיטא ליה להש"ס דשמירת כהנים הם ו] בגבוה כדבעינן לפרושי לקמן מקרא (ב) משום הכי בעי עליות ממש הוו. כל עליות שבהש"ס שהבית תחתיה לשום תשמיש הוא נעשה להבית ג) אבל הכא אפילו בלא תשמיש דלמטה היו צריכים להיות ז] בגבוה משום הכי קא בעי עליות ממש ותשמיש למטה כדרך עליות שהתשמיש למטה ח] בבית: **או דלמא.** לא היו צריכים למטה בבית אלא לשמירת כהנים בעבור ט] תהיה בגובה משום הכי בנאום על גבי מקום גבוה שבעזרה או על גבי עמודים אבל עליות (ג) תשמיש לא שתהא תשמיש למטה: **ת"ש שבצפון שער כו'.** משנה היא במסכת מדות ורישא דמשנה הכי איתא ז' שערים היו בעזרה שפתוחים לעזרה שלשה בצפון ושלשה בדרום ואחד במזרח דרך כניסה לעזרה. שבדרום שער הדלק על דרך אותו שער מביאין עצים למזבח ושני לו שער הבכורות דרך אותו שער מביאין בכורות למזבח שלישי לו שער המים ע"ג אותו שער נעשה כמין חקיקה אמה על אמה ברום שלש אמות (ד) והמשיכן לתוכן מעין עיטם וכן מפורש ביומא (דף לא.) י] זה בית הטבילה שהזכרנו למעלה ד) יא] דחד היה על גבי שער ה) ואותו בית הטבילה הי' בארץ דהרבה בתי טבילה הוו לצורך כהנים. שבמזרח שער ניקנור שם האיש שעשה אותו שער ניקנור שמו ודרך אותו שער נכנסים לעזרה ושתי לשכות היו לו אחת מימינו ואחת משמאלו אחת לשכת פנחס המלביש ואחת לשכת עושי חביתין שמתקנין שם מנחות יב] הנכנסות במחבת ונאפות שמה. שבצפון שער הנילון אותו בנין היה בנוי בעזרה ועליות לא נתקדשו ופתח של בית הנילון היה פתוח יג] לחול להר הבית מדקתני ופתח היה לו יד] לחול אלמא בעזרה היה מקצת הבנין: **כמין אכסדרא היה.** אותו בית למטה פרוצה מרוח אחת כאכסדרא דבי רב ו) שפרוצה מרוח אחת. א"נ בכל צדדין היא פרוצה כסתם אכסדרות שפרוצות מכל צד והבנין של מעלה בנוי על גבי עמודים: **שהכהנים שומרים למעלה ולוים למטן.** כלומר לכך עשאום על גבי אכסדרא לפי שצורך שמירת כהנים צריכה להיות בגובה אבל לוים ששומרים כמו כן מן הפסוק כדלקמן אין צריכין להיות שמירתן למעלה אלא למטה ואגב דצריך לו לומר שמירת כהנים צריכה שתהא למעלה פירש דלוים לא בעי למעלן אלא למטן. למעלן למטן גרסי'. ושמירת לוים אינה (ה) מוספת על בנין אכסדרא אלא לימדך שאע"פ ששמירת כהנים צריכה שתהא למעלה מ"מ שמירתן של לוים לא בעי למעלן אלא למטן כלומר כל מקום שמירתן למטה ותדע לך דשמירת לוים לא היתה באכסדרא (ו) אלא לימדך זו כדקא חשיב במסכת מדות ז) וגם לקמן [כז.] הש"ס מייתי לה אגב גררא בג' מקומות הכהנים שומרים כו' והלוים בכ' ואחד מקום דקא חשיב להו ולא חשיב שמירה זו שלוים יהו שומרים באכסדרא זו למטה מהכהנים דקא חשיב חמשה על חמשה שערי הר הבית ארבעה על ד' פנותיו מבפנים ה' על חמשה שערי עזרה ד' על ד' פנותיו מבחוץ ולקמן [שם] מפרש אמאי אלו מבפנים ואלו מבחוץ טו] אחד בלשכת הקרבן באותה לשכה נותנין קרבנות המבוקרים והוא חוץ לעזרה ושער היה לה ואחד בלשכת פרוכת שם היו נשים אורגות את הפרוכת ואחד בלשכה אחורי בית הכפורת ואם איתא דלוים שומרים באכסדרא א"כ הוו להו עשרים ותרי טז] לקמן מוכח דאמרינן לקמן [שם] תרי מינייהו לא בעו שימור ועל מקומו אפרש: **מנא ה"מ דכהנים שומרים מלמעלן ולוים מלמטן.** כלומר שהלוים בשמירתן (ז) ואין שמירתן בגובה כמו לכהנים: **דת"ר וילוו עליך וישרתוך בעבודתך הכתוב מדבר.** כלומר בעבודתך דהיינו שמירה שהן שומרים כמו כן בא הכתוב ולימד וילוו שטפלין לך בשמירתן שאינן שומרין בגובה כמותך: **אתה אומר בעבודתך.** כאשר פירשתי: **או אינו אלא בעבודתם.** כלומר שהיו ח) שומרים ונושאי' בכתף

ומאי וילוו עליך וישרתוך הכי קאמר ויתחברו עליך וישרתוך בני לוים שהיו נושאים בכתף המשכן וכל כליו והאי ט) וילוו שאתה עושה עיקר עבודה דהיינו עבודת מזבח והם ישרתוך שיהו נושאים המשכן בנסיעתן: **כשהוא אומר.** בבני לוי ושמרו את המשכן לכל כליו ולכל עבודתו דעבודתן של לוים היא משאם: **הא מה אני מקיים וילוו עליך וישרתוך בעבודתך הכתוב מדבר.** ולימדך הכתוב שיהו לוים טפלים בשמירתך כהנים למעלן ולוים למטן מ"ר: **וחד שימור הוא דהוה** יז] **ליה לבית המוקד ורמינהי ב' שערים היו לו לבית המוקד.** הבנוי על גבי כיפה אחד פתוח לחול להר הבית ואחד פתוח לעזרה בחציו הבנוי בקדש ומדהוו שני שערים אלמא הוו שני שומרים דלכל שער ושער הוי שומר ובלבד שישמש כניסה ויציאה. ואף על גב דאמרינן י) לשכות הבנויות בקדש ופתוחות לחול תוכן חול לשכת בית המוקד הואיל והוה ליה שני שערים אחד בקדש ואחד בחול הבנוי לקדש נמשך אחר פתחו והבנוי בחול נמשך אחר פתחו וכן מוכח ביומא (דף כה.) גבי לשכת הגזית דאמרינן דחליה בקדש וחליה בחול ואמרינן שמע מינה שני פתחים היו לה אחד פתוח לקדש ואחד פתוח לחול דאי סלקא דעתך פתח אחד היה לה ולקדש היה פתוח זקן היה יושב במערבה מי איכא והאמר מר אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד [בלבד] ואי סלקא דעתך לחול היה פתוח ופתח אחר לא היה לו והאמר מר לשכות הבנויות בקדש ופתוחות לחול תוכן חול ואנן בעינן פיים במקום מקודש שנאמר כ) בבית אלהים נהלך ברגש אלא שמע מינה שני פתחים היו לה אחד פתוח לחול ואחד פתוח לקדש: **א"ר יהודה.** סיומא דההיא משנה היא. בזו שנכנסין בו לעזרה פשפש קטן היה לה פתח קטן בתוך שער שבו נכנסים לבלוש את העזרה בלילה קודם תרומת הדשן לפי שאינם רוצים לפתוח שערי עזרה עד זמן עבודת תמיד שהוא יום וכן מוכח במתניתין [כח.] (ח) לאחר שהפיסו על תרומת הדשן דלשם בבית המוקד היו מפיסין נטל את המפתח ופתח את הפשפש ונכנס לעזרה נכנסו אחריו כו' עד שהיו מגיעים כו' הכל שלום ומתני' דתמיד אליבא דר' יהודה דמדות: **אמר אביי כיון דגבי הדדי קיימי.** זה כנגד זה. אי נמי דסמיכי אהדדי: **דוי להכא דוי להכא.** בחד שומר סגי. דוי רואה כמו חזיא דהוי דוי למערב (שבת דף לה.): **רובדין מאי ניהו גיזרתא דאיצטוותא דסלקי בה לאיצטוותא.** שעולין על ידם למטות שהן בחומה כעין מטות. וקא סלקא דעתך דלאחר יח] שנבנו בחומה חלקו את האבנים ועשו כמין איצטוואות ומשום הכי פריך ומי פלגי אבנים והא כתיב והבית בהבנותו אבן שלימה מסע נבנה: **אמר אביי דמתקנן ומייתן מעיקרא.** קודם שיביאו האבנים בעזרה היו מתוקנות ע"י ברזל ומייתי אבנים גדולות ואבנים דקות כדכתיב בקרא (מלכים א ז) דהכי היו עושים אבני עשר אמות ואבני ח' אמות ואבני י' אמות אותן שתי אמות שבולטות לצורך איצטוואות הן בולטות וחוץ לעזרה מותר לחותכן ולהשוותן בברזל אבל משבאו לעזרה אסור להניף עליהם ברזל והא דכתיב (שם ו) ומקבות והגרזן וכל כלי ברזל לא נשמע [בבית] בהבנותו היינו בעזרה אבל חוץ לעזרה לא היינו דקמתרץ דמתקני ומייתי מעיקרא כן מוכח במכילתא ל) דאמרי התם לא תבנה אתהן גזית בו אי אתה בונה גזית אבל אתה בונה גזית בהיכל ובבית קדשי קדשים הא מה אני מקיים ומקבות והגרזן וכל כלי ברזל וכו' בבית אינו נשמע אבל בחוץ נשמע כי חרבך הנפת עליה ותחלליה מ) ר' שמעון בן אלעזר אומר המזבח נברא להאריך ימיו של אדם והברזל נברא לקצרם אינו דין שיבא מקצר על המאריך: **ואמאי** יט] **נעיילי מטות.** אמאי ישנים על גבי החומה נעיילו מטות: **התם קרי להו רובים.** ורובים שומרים שם והכא קרי להו פרחי כהונה:

אמרי

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ח מהלכות בית הבחירה הל"ה:
יב ב מיי' שם הל' יא:
יג ג מיי' פ"א מהלכות בית הבחירה הל' ח:
יד ד מיי' שם פ"ח הל' ו:

תורה אור השלם

1. וְגַם אֶת אַחֶיךָ מַטֵּה לֵוִי שֵׁבֶט אָבִיךָ הַקְרֵב אִתָּךְ וְיִלָּווּ עָלֶיךָ וִישָׁרְתוּךָ וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ לִפְנֵי אֹהֶל הָעֵדֻת: במדבר יח ב
2. וְנִלְווּ עָלֶיךָ וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרֶת אֹהֶל מוֹעֵד לְכֹל עֲבֹדַת הָאֹהֶל וְזָר לֹא יִקְרַב אֲלֵיכֶם: במדבר יח ד
3. וְהַבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ אֶבֶן שְׁלֵמָה מַסָּע נִבְנָה וּמַקָּבוֹת וְהַגַּרְזֶן כָּל כְּלִי בַרְזֶל לֹא נִשְׁמַע בַּבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ: מלכים א ו ז
4. וּמְיֻסָּד אֲבָנִים יְקָרוֹת אֲבָנִים גְּדֹלוֹת אַבְנֵי עֶשֶׂר אַמּוֹת וְאַבְנֵי שְׁמֹנֶה אַמּוֹת: מלכים א ז י

שיטה מקובצת

א] דהוו מגבה גביהי כעליות ת"ש שבצפון. תיבת דתנן נמחק: ב] הנילון וכמין: ג] וחד שימור הוא דהוה ליה לבית המוקד: ד] ואמאי נעיילו מטות אות ל' י' נמחק: ה] בארץ אמרי אמאי כו' הכא קרי להו: ו] הם בגובה כדבעינן: ז] להיות בגובה משום: ח] למטה בית אות ב' נמחק: ט] בעבור שתהיה בגובה ומשום: י] ביומא וזה אינו בית [או"ה תיבת אינו שהגיה כתב נ"ל]: יא] למעלה דזה היה תיבת דחד נמחק: יב] מנחות הנעשות במחבת תיבת הנכנסות נמחק: יג] פתוח לחיל להר אות ו' נמחק: יד] לו לחיל אות ו' נמחק: טו] מבחוץ ואחד לשכת: טז] ותרי ולקמן מוכח: יז] דהוה לבית ס) אות ו' נמחק: יח] דלאחר שהניחום בחומה תיבת שנבנו נמחק: יט] ואמאי נעיילי מטות:

מסורת הש"ס

א) מדות לד. יומא יט., ב) [לעיל כה:], ג) [בס"א: הבית], ד) [ע"א ד"ה ירד], ה) [שער הדרוס יעב"ץ], ו) [ב"ב יא:], ז) [פ"א מ"א], ח) נ"א שוררים, ט) [והיינו יעב"ץ], י) [מע"ש פ"ג מ"ח], כ) [תהלים נה], ל) [יתרו כ כה], מ) [שמות כ], נ) עד כאן שייך לעמוד הקודם, ס) נראה דל"ל תיבת ליה נמחק.

רבינו גרשום

מנהני מילי. שהלוים שומרים עם הכהנים: וישרתוך. בעבודתך הכתוב מדבר ששומרים עמך כמו שאתה שומר אצלן או אינו אלא בעבודתם בשאר מקום שמירתם בכ"א מקומות: כשהוא אומר כו': אחד פתוח לחיל חוץ לעזרה להר הבית: פשפש. כגון שער קטן היה לו שבו נכנסין לבלוש את העזרה לחפש בכל בקר אם כל הכלים שם כאשר הניחום מאמש. והואיל והיו לו שני שערים היה צריך ב' שומרים: כיון דגבי הדדי קיימי. שזה פתוח כנגד זה סגי בחד שומר: דוי להכא ולהכא. ישב באחד ויראה כנגדו באחד: גזראתא דמצתוואתא. אבנים חתוכות יוצאות מכל הבנין סביב ועשויות כעין כסאות סטיו ע"ג סטיו והיינו מצטוואתא: ומי הוו מיפלגי האבנים. שזו יוצאות וזו נכנסות וכן היו מסתתין אותן כן במקדש: והכתיב והבית וגו'. אין דכתיב אבני עשר אמות ואבני שמונה אמות מכלל שזו נכנסות וזו יוצאות:

הגהות הב"ח

(א) גמ' וחד שימור הוא דהוה להו (בבית המוקד) תא"מ ונ"ב גי' רש"י: (ב) מפרש ד"ה מגבה וכו' ומשום הכי עליות: (ג) ד"ה או דילמא וכו' אבל עליות ממש לא שתהא: (ד) ד"ה ת"ש שבצפון וכו' והמשיכו לתוכו מים מעין עיטם: (ה) ד"ה שהכהנים שומרים וכו' ושמירת לוים אינה מוספת. נ"ב עיין בתוס' ריש מסכת מדות ועיין מה שכתבתי שם: (ו) בא"ד באכסדרה זו אלא לימדך וכו' כדקא חשיב וכו' ולקמן מוכח כן דאמרינן לקמן: (ז) ד"ה מנא ה"מ וכו' בשמירתן אין כצ"ל ואות ו' נמחק: (ח) ד"ה אמר רב יהודה וכו' במתניתין דלאחר:

הגהות מהר"ב
רנשבורג

א] גמ' פשפש קטן היה לו שבו נכנסין. נ"ב פי' שהיו נכנסין בכל בקר דרך אותו פשפש לחפש על כל כלי שרת שבעזרה שיהיו כולן במקומן תרגום של ויחפש ובלש עכ"ל הב"ש וכ"פ הרע"ב במדות פ"א משנה ז':

פי' הרא"ש

ואילו קרא כהנים ולוים בהדדי כתיבי דכתיב משה ואהרן ובניו שומרי משמרת ואנן תנן דכהנים שומרים לבד ולוים שומרים לבד. ומשני דה"ק קרא והחונים לפני משכן קדמה לפני אהל מועד משה ואהרן ובניו שומרי משמרת מדכתיב חונים וכתיב שומרים בתרי לישני משמע דכל חד וחד לחודיה הוה קאי: **אימא** כולהו אהרן ובניו בחד מקום. ואכתי בג' מקומות הכהנים שומרים [מנלן] ומשני שומרי משמרת למשמרת: דקרא. הכי כתיב שומרי משמרת המקדש למשמרת: נ) עליות ממש. שהיו בית תחתיהן או דלמא דגבוהות כעליות שהיו בנוים ע"ג תל: מה"מ. דכהנים ולוים שומרים במ"א וגם שהכהנים למעלה ולוים למטה דת"ר וילוו עליך וישרתוך וגו' ושמרו משמרתך בעבודתך הכתוב מדבר שישמרו עמך במקום שאתה שומר: **או** אינו אלא בעבודתם. שישמרו הם במקומם בפ"ע וקרא הכי פירושו וילוו עליך ויתחברו עמך וישמשוך בזה שישמרו השימור מה שהיה מוטל עליך לשמור ולעולם הם ישמרו במקומם בפני עצמם: **כשהוא** אומר. במקרא אחר ונלוו עליך ושמרו את משמרת אהל מועד ולא כתיב ושמרו משמרתך: הרי עבודתם אמור. דמשמע מהאי קרא שישמרו בפ"ע: בעבודתך הכתוב מדבר. ומשמע שיהיו עמך ואתה עיקר והם טפילים: **הא** כיצד וכו'. ב' שערים היה לו לבית המוקד וכו'. ומדקרי להו שערים אלמא גדולים היו וצריך כל חד מינייהו שישמור לחודיה: **פשפש.** פתח קטן: לבלוש את העזרה. ויחפש מתרגמינן ובלש היו נכנסין דרך אותו פתח קטן העומד אצל השער גדול לחפש על השומרים בעזרה ואם היו ישנים על משמרתם לקו אותם. ולא הי' פותחין את השער הגדול כשנכנסין לבלוש כדי שלא יעורו הישנים מקול השער הגדול משנפתח ויסמכו ע"ז וישנו בלילה. ומייתי הך דר"י ומתוך דבריו שמעינן גדול היה מדהיה פתח קטן בצידו והיה צריך לשומרים. וא"ת והיכי ס"ד למימר שהיה שומר לזה השער הא אמרינן לקמן דשומרי העזרה היו שומרים בחוץ ולא מבפנים כמו בהר הבית דאין ישיבה בעזרה [כו'] ולא היו יכולים לעמוד כל היום. ובית המוקד היה חציו בקדש ואי אפשר לישב אלא השער הפתוח לעזרה ויש לומר כשירצה לישב יתרחק קצת מן השער וישב בחוץ בחציו שבחוץ וישב מעט וינוחו: **אמר אביי.** כיון דגבי הדדי הוו קיימי כלומר כי מכוונים היו שערים זה כנגד זה אחד פתוח להר הבית ואחד פתוח לעזרה ושומר אחד היה יכול לראות לכאן ולכאן כדאמר בפרק במה מדליקין [דף לה.] והיה דוי למערב. ותו גבי הדדי הוה קיימי אותו הפתוח לעזרה היה עומד אצל קרן מזרחית לפונית ואותו שפתוח להר הבית היה בחציו של כותל מזרחי מיד שמתחיל החיל היו סמוכין זה לזה: **גזרתא** דאלטותא דסלקי בהו לאלטותא. אבנים רחבות גזורות ומרובעות בולטין מן הכותל ולמעלה מהן בולטין אבנים אחרות קצת מן התחתונים ועולין מאלו לאלו במדרגה וישנים על כולם: ומי הוה מפלגי. וכי היה מסתתין את האבנים ומחליקין בעזרה דס"ד דאחר דבנו בכותל היה מסתתן ומחליקן. וי"מ ומי הוה מפלגי וכי היה חולקין האבנים אחד גדולה ואחד קטנה כדאמרת דסלקת בהו למליעתא אלמא דתחתונים גדולים מהעליונים והא כתיב אבן שלמה מסע נבנה דמשמע כמו שהיו מפנין אותן מן ההר אבנים גדולות כך היו נותנין אותן בבנין. ומשני דמתקני ומייתי מאבראי אבני זוטרתא ואבני רברבתא. דוקא בבית לא נשמע קול מקבות והגרזן אבל בחוץ היו מסתתין אותם אבנים גדולות ליסוד ושל בנין קטנות מהן כדכתיב אבני י' אמות ואבני ח' אמות. ולאידך פי' מייתי ראיה שהיו עושין אבנים גדולות ואבנים קטנות דאחר שחצבם מן ההר פחתו ועשו מהן קטנות ומהן גדולות כפי הצורך: **ואמאי** נעיילי מטות. מטות של עץ מסורגם חבלים: **לאו** אורח ארעא לעיולי מטות. אבל כרים וכסתות אורח ארעא: **פרחי** כהונה איש כסותו בארץ. וה"ה לקטנים כרים וכסתות:

פי' הראב"ד

דלא אשכחן אמורא דשמיה רב יוסף אם אינו רב יוסי בר אבין אבל התם לא אשכחן ר' יוסי: לאחר שטבל. בא וישב אצל אחיו הכהנים בבית המוקד ממש עד הבקר ששערים נפתחים וכיון שנפתחים יוצא והולך לו חוץ לשתי מחנות דהיינו חוץ להר הבית שהוא מחנה לוים כדאיתא בפ"ק בתוס' דמסכת כלים דשערי ירושלים עד שערי הר הבית היתה מחנה ישראל ומשער הר הבית עד שער הניקנור היה מחנה לוים ומשם ואילך מחנה שכינה ומקשה בפ"ק דיבמות תוס' צרפת ההיא דאמר התם בחצר חדשה שחדשו ואמרו טבול יום אל יכנס במחנה לויה דמאחר דטבול יום אסור במחנה לויה א"כ האיך היה חוזר ויושב אצל אחיו הכהנים בבית המוקד בהר הבית שהוא נקרא מחנה לוי' לפי דעת ר' יעקב ז"ל פירושו דכיון שטבול יום אינו אסור אלא מדרבנן במחנה לויה משום טירחא דלילה לצאת לגמרי משום דבלילה לא אטרחוהו כולי האי עליהם אבל לפי הנראה שאין צורך בכך כי כל מחנה הלויה לא נאסור טבול יום לכנס כ"א בעזרת נשים בלבד כדאמר בפ"ק דמסכת כלים שלא נאסור טבול יום כ"א בעזרת נשים בלבד אבל בחיל היה מותר כ"ש בשאר הר הבית וא"ת והלא זה בית המוקד היה בנוי חציו בעזרה וחציו חוץ לעזרה כדאיתא במסכת מדות וראשי פיספסין משמע שהיו עשוים כנגד חומה דעזרה ואותן פספסין היו מבדילין בין בית המוקד שהי' קודש ובין חציו שהוא בחול. וכיון שחציו היה קודש א"כ ליהוי האי חציו שהוא חול עזרת נשים לגבי עזרת אנשים דכי היכי דטבול יום אסור בעזרת נשים מפני שסמוכה לעזרת ישראל ה"נ יהא אסור ליכנוס בחצי בית המוקד חול מפני שסמוך לחציו של קודש. וי"ל דאפ"ה לא תקשי משום דבית המוקד בצפון קאי כדאיתא במסכת מדות ובצפונית ובמערבית של בית המוקד בחציו הבנוי חוץ לעזרה בחול היה לשכות הטבילה לקרי נמצא לשכה היה יכול בטוב לטבול. דהא כמו שבחול מותר על ידו מפני שבעזרת נשים מפסקת בינו ובין עזרת ישראל כמו כן בכאן מפסיק חציו בית המוקד שהוא חול בין לשכת הטבילה ובין חציו של לשכת בית המוקד שהוא קודש ועומד לפנים מן החומת העזרה. ובשביל כך נוכל לומר דישב לו אצל אחיו הכהנים באותו לשכת הטבילה שהרי הם היו בבית המוקד והוא בלשכה ואין מפסקת ביניהם כ"א פתח הלשכה וכיון שהיה פתח פתוח הרי הוא כמו שישב אצלם בבית המוקד עצמו. וא"נ י"ל מאחיו הכהנים אלא על זה יש לתמוה במסכת מדות מוסיף במקצת בבנין בית המוקד האיך היו עושין כמו שתעיין ותמצא וקצת גורע יותר מבכאן כי לשם מסיים כמו בנרות דולקות מכאן ומכאן עד שהיה מגיע לבית הטבילה ובכאן מסיים שהוא בא וישב אצל אחיו הכהנים עד שהשערים נפתחים ויוצא והולך לו וגם ר' אלעזר בן יעקב אומר לשם במסכת מדות שבמסיבת ההולכת תחת החיל יוצא והולך לו בטדי והכי מתני' במתני' תמיד לא פליג ר' אלעזר ויש לפרש דהכי במתניתין דתני' לא איצטרך לאשמועינן אלא מילי דמקדש האיך נהגו בו בלילה לעשות עד זמן הקרבת התמיד ובשביל כך בכאן כמו כן לא נקיט למתני כ"א מקום שהלוים שומרים

פרחי כהונה אמרי אין התם דלא מטו למעבד עבודה קרי להו רובים הכא דמטו להו למעבד עבודה קרי להו פרחי תנן התם [א]בשלשה מקומות הכהנים שומרים בבית המקדש בבית אבטינס ובבית הניצוץ ובבית המוקד והלוים בכ"א מקומות [א]ה' על ה' שערי הר הבית ד' על ד' פנותיו מבפנים ה' על ה' שערי עזרה וד' על ד' פנותיו מבחוץ אחד [ב]בלשכת הקרבן ואחד בלשכת הפרוכת ואחד אחורי בית הכפורת מנה"מ אמר רב יהודה מסורא ואמרי לה במתניתא תנא דכתיב [1]למזרח הלוים ששה לצפונה [א] לוים ארבעה לנגבה לוים ארבעה ולאספים שנים שנים לפרבר למערב ארבעה למסלה שנים לפרבר אמרי הני כ"ד הוו אמר אביי ה"ק לאספים שנים (ב') אכתי עשרין ותרי הוו היאך דפרבר חד הוה ואחרינא בצוותא הוא [ב] דאזיל ויתיב גביה משום דקאי אבראי [ג]מאי לפרבר אמר רבה בר רב שילא כמ"ד כלפי בר ואב"א לעולם כ"ד כדכתיב תלתא מינייהו דכהנים ועשרין וחד דלוים והא הכא לוים הוא דכתיב [ג] כר' יהושע בן לוי [ג]דאמר ריב"ל בכ"ד מקומות נקראו כהנים לוים וזה אחד מהן [2]והכהנים הלוים בני צדוק: חמשה על חמשה שערי הר הבית וארבעה על ארבעה פנותיו מתוכו ה' על ה' שערי עזרה וארבעה על ארבעה פנותיו מבחוץ מאי שנא הר הבית דעבדינן מתוכו ומאי שנא עזרה דעבדינן מבחוץ אמרי הר הבית דאי תמה ובעי מיתב [ד] יתיב אמרינן מתוכו עזרה דאי תמה ובעי למיתב לא מצי יתיב [ד]דאמר מר [ג]אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד [ה]אמרינן מבחוץ אמר מר ה' על ה' שערי עזרה וה' שערים הוא דהוי בעזרה ורמינהי [ה][ד]ז' שערים היו בעזרה ג' בצפון וג' בדרום ואחד במזרח אמר אביי תרי מינייהו לא צריכי שימור רבא אמר תנאי[ו] היא דתניא אין פוחתין [ה]מי"ג גזברין [ו]ומז' אמרכלין ר' נתן אומר אין פוחתין מי"ג גזברין כנגד י"ג שערים דל חמשה דהר הבית פשו להו תמניא דעזרה אלמא איכא תנא דאמר תמניא הוו [ו] ואיכא תנא דאמר שבעה ואיכא תנא דאמר חמשה הוו: לא היו ישנים בבגדי קדש כו':[ז] שינה הוא דלא אבל הילוך מהלכים [ז] שמעת מינה [ז]בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן אמרי הוא הדין דאפילו הילוך נמי לא והא דקתני לא היו ישנים משום דבעי למיתנא סיפא אלא(א) פושטין ומקפלין ומניחין אותן תחת ראשיהן קתני רישא נמי לא היו ישנים [ח] והא גופה קא קשיא ומניחין אותן תחת ראשיהן ש"מ בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהם [ט] אימא נגד ראשיהם [ח]אמר רב פפא [ח]שמע מינה תפילין מן הצד שריין ולא חיישינן דלמא מיגנדר ונפיל עלייהו ה"נ מסתברא דכנגד ראשיהן דאי אמרת תחת ראשיהן נהי דניתנו ליהנות בהן תיפוק ליה משום איסורא דכלאים

הניחא

אמרי התם. גבי שמירה דלא מטו למעבד עבודה שלא הגיעו לעשות עבודה כגון פחותים מי"ג [ט] שנה קרי להו רובים כלומר נערים הכא דמטו למיעבד עבודה שכל אותם שישנים שם בבית המוקד ראויין לעבודה דבשביל כך הם ישנים שם כדי שיהיו מזומנים למחר לעבודה ביום עבודתם דכל משמרה מתחלקת לו' בתי אבות כנגד ששת ימי שבוע ובשבת עובדין כולן ביחד וחולקין ביחד קרי להם פרחי בחורים שלא הגיעו עדיין לכלל זקנה: **תנן התם.** במס' מדות (דף לד.): **והלוים בכ"א מקומות ה' על ה' שערי הר הבית.** ה' שערים שהיו לו להר הבית כדתנן במסכת מדות [שם]: **ארבעה על ארבעה פנותיו מבפנים.** פנות אנגל"ש [י] למקום שכלה החומה ומתחלת חומה: [יא] **ה' על ה' שערים.** שהיו לו. ולקמן פריך משבעה שערים שהיו לעזרה דתנן במסכת מדות (שם) ומסיק לה שפיר: **וארבעה על ארבעה מבחוץ.** [מבחוץ] קאי בין השערים בין הפנות. ולקמן מפרש מאי שנא: הר הבית היה ה' מאות אמה על ה' מאות אמה ובכלל אותו חשבון היה חשבון העזרה מאה ושלשים וחמשה על אורך מאה ושבעה ושמונים. ובמסכת מדות [י] מפרש היכי הוה הר הבית חמש מאות אמה על ה' מאות אמה רובו מן הדרום שני לו מן המזרח שלישי לו מן הצפון ומיעוטו מן המערב והכי פירושו העזרה היתה באמצע הר הבית אלא שלא היתה ממוצעת מכל וכל דרוב הר הבית בדרומו של עזרה שני לו מן המזרח כלומר הר הבית מתמעט מכל צדדיו דרובו היה בדרום עזרה ושני פחות היה בו אצל מזרח ועוד שלישי פחות מן הצפון ועוד פחות מן המערב אחורי בית קדש הקדשים: **מנא הני מילי.** דבעינן כ"א שומרים בכ"א מקומות: **במתני' תנא למזרח הלוים ששה לצפונה לוים ד' לנגבה לוים ד' וגו'.** קרא במשכן כתיב בימי דוד בדברי הימים וקא מני קרא את השומרים שהיו שומרים את המשכן ובקרא לא נחית למנין כהנים ומדחשיב לוים כ"א ללמדנו שבכ"א מקומות היו דאי בחד מקום (ב) היה איירי אמאי בצד מזרח ששה בתרי סגי ומשום צוותא בחד מקום הוי שומרים אלא ודאי ה"ק למזרח לוים צריך ששה [יב] (וכולה) מקומות וכן כולהו: **אמרי הני כ"ד הוו אמר אביי ה"ק ולאספים שנים.** כלומר קרא דקא חשיב שנים שנים בשביל סוף פסוק כפל את לשונו כאדם המדבר וכופל את לשונו וה"ק וללשכות התוספות במשכן שנים שנים יהיו בכל עת אחר כך הוא אומר לפרבר למערב ד' למסלה שנים לפרבר ומעיקרא כשהקשה הש"ס כ"ד הוו היה סבור דשנים לא לשון כפל אלא דוקא ומתרץ דודאי לאו דוקא הם דא"כ היה לו לכתוב ארבעה ולמה יכתוב שנים שנים אלא ודאי כפל לשון כמו שפירשתי: **ואכתי כ"ב הוו היאך דלפרבר חד** [יג] **הוא אידך משום צוותא הוא דאזיל יתיב גביה.** אבל למערב לפרבר ד' [יד] דלא בעי צוות שהרי ארבעה הן באותה רוח ואין כל אחד צריך לצוות שהרי חבירו שומר באותו צד אבל הכא אותן שנים דקחשיב קרא האחד בשביל צוות שול"ץ בלע"ז: **כמ"ד כלפי בר: ואיבעית אימא.** קרא

דקחשיב ב' ב' דוקא כתיב ולא כפל לשון וגם שנים לפרבר: **ותלתא דכהנים.** והשאר של לוים. ויותר משלשה לא מלינו לרבויי גבי כהנים דלא מלינו בכהנים יותר מג' שמירות דכתיב[ל] שומרי משמרת למשמרת: **[בכ"ד מקומות כו'].** וילמוד סתום מן המפורש: **וזה אחד מהן.** זהו מפורש מכוון לכך נקיט ליה במילתיה: **מ"ש הר הבית דעבדינן שמירתן מתוכן.** בין אפנות בין אשערים: **ומ"ש עזרה דעבדינן שמירתן מבחוץ.** בין אשערים בין אפנות עזרה: **דאי תמה.** כלומר היה עייף מלעמוד לא מצי יתיב: **דאמר מר כו' עבדינן מבחוץ.** דאי הוו מתוכן לא מצי יתבי וא"א לעמוד כל היום: **אמר אביי תרי מינייהו לא בעי שימור.** לוים דהא כהנים בג' (ג) שמרי להו ומה ניהו שער בית המוקד ושער בית הנילוץ ובחשבון הז' שערים קא חשיב להו מתני' דמדות (דף לד.): **ומז' אמרכלין.** שרי הכל כלומר ממונין אף על הגזברין: **ר' נתן אומר אין פוחתין מי"ג גזברין כנגד י"ג שערים.** גזברין הם השוערים וזהו הלשון נמי איכא בספרי וכו' ור'[ט] נתן היא ופרושי קא מפרש לה למה היו י"ג. ואותם ב' שערים דהוה בבית המוקד חשבי להו כחד הואיל וגבי הדדי הוו קיימי אלמא איכא מ"ד תמניא הוו ולדידיה קרא דוקא בלוים כתיב ולא בכהנים: **אלמא איכא למ"ד תמניא הוו.** ותלתא תנאי נינהו: **שינה הוא דלא.** שמא יפיח בהן וגנאי הוא לבגדי קדש: **אבל הילוך מהלכין בהן.** אפילו שלא בשעת עבודה: **ש"מ בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן.** שע"מ שיהנו בהן אפילו שלא בשעת עבודה הקדישום מתחלה ותנאי ב"ד הוא ופלוגתא היא במסכת יומא (דף סט.): **הוא הדין דאפילו הילוך נמי אסור והא דקתני לא היו ישנים משום דבעי למתני סיפא אבל פושטין כו'.** איירי באיסור שינה: **ש"מ בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן.** מדקתני תחת ראשיהן: **אלא אימא נגד ראשיהן.** [אצל ראשיהן]: **אמר רב** (ד) **פפא ש"מ תפלין מן הצד שריין ולא חיישינן דילמא מיגנדר ונפל עלייהו.** כלומר מדשרינן איסורא דאורייתא דהיינו בגדי קדש לאסור ליהנות בהן שלא בשעת עבודה ואף על פי כן שרינן ליה להניח תחת מראשותיו שלא כנגד ראשו ולא גזרינן שלא יתגלגלו ויבואו כנגד ראשו ונמצא מועל ובא לידי איסורא דאורייתא שמע מינה תפלין מן הצד מותר להניחן בין כר לכסת שלא כנגד ראשו ולא חיישינן דילמא מיגנדר ונפיל עליהן והוי איסורא דרבנן דדמי לבזיון שיהא ראשו מונח על התפילין כלומר מדשרי דבר שיוכל לבא לידי איסור דאורייתא כ"ש דאית לן למישרי איסור שאין יכול לבא אלא לידי איסור דרבנן: **ה"נ מסתברא דכנגד ראשיהן.** קחשיב דאי ס"ד תחת ממש נהי דניתנו ליהנות בהן ומש"ה מותר לישן בזמן שהן תחת ראשו ואיסור שמא יפיח בהן לא הוי אלא בזמן שהוא לבוש דאז הוא גנאי אבל אם הן בין כר לכסת ליכא איסורא דשמא יפיח: **תיפוק ליה לאסור משום בגדי כלאים.** וה"נ יכול לתרץ לעיל כשתירץ ה"ה דאפילו הילוך נמי לא ואיידי כו' אלא שיוכל לדחותו כדדחי ליה הש"ס לקמן:

הניחא

מסורת הש"ס

א) [מדות פ"א מ"א], ב) זבחים נה:, ג) חולין כד: יבמות פו: בכורות ד., ד) סוטה מ: מא: סנהדרין קא: [יומא כה. סט: קדושין עח:], ה) [מדות פ"א מ"ד יומא יט.], ו) שקלים פ"ה ה"ב ע"ש [ע' תוס' כתובות קו. ד"ה שבעה], ז) [יומא סח: ע"ש], ח) יומא סט. ע"ש, ט) [עי' מל"מ בית הבחירה פ"ח ה"ה], י) [דף לד:], כ) [במדבר ג], ל) [בספרי וכולה ר' רש"ש],

תורה אור השלם

1. לַמִּזְרָח הַלְוִיִּם שִׁשָּׁה לַצָּפוֹנָה לַיּוֹם אַרְבָּעָה לַנֶּגְבָּה לַיּוֹם אַרְבָּעָה וְלָאֲסֻפִּים שְׁנַיִם שְׁנָיִם: לַפַּרְבָּר לַמַּעֲרָב אַרְבָּעָה לַמְסִלָּה שְׁנַיִם לַפַּרְבָּר: דברי הימים א כו יז-יח

2. וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם בְּנֵי צָדוֹק אֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרֶת מִקְדָּשִׁי בִּתְעוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעָלַי הֵמָּה יִקְרְבוּ אֵלַי לְשָׁרְתֵנִי וְעָמְדוּ לְפָנַי לְהַקְרִיב לִי חֵלֶב וָדָם נְאֻם אֲדֹנָי אֱלֹהִים: יחזקאל מד טו

◆

רבינו גרשום

התם דלא מטו מיעבד עבודה גמורה. שהקטני' היו השומרים שלא הביאו שתי שערות להכי קרי להו רובין הכא דקרי להו פרחי כהונה בהני דכבר אייתו שתי שערות מיירי דחזו לעבודה: ואית דמפרשי. התם דתחילת ליליא הוא דלא חזו לעבודה כשמתחילין שם לשמור להכי קרי להו רובים. והכא דכבר סמוך הוא לזמן עבודה לתרום המזבח קרי להו פרחי: מנהני מילי. דבעינן שומרים בכ"א מקומות. ולאספים הכי קאמר לאספים שנים שנים. הכי מתפרש לאספים שנים שני שומרים ואותן שנים דלאספים לפרבר היו עומדים כלפי חוץ ולא בפנים: והני אספים שנים. היינו ב' קיטוניות שנתוספו על הבנין כעין שקורין אפנדי"ץ היאך דפרבר דלמסילה חד הוא מצותו ואידך דיתיב גביה משום צוותא משום דקאי אבראי: והא האי קרא למזרחה ליום בלוים [הוא דכתיב]. אף על גב דכתיב בלוים תלת מנייהו כהנים הוו דהכי אשכחן בכ"ד מקומות דכהנים איקרי לוים: מ"ש הר הבית דעבדינן מתוכו. דקיימי שומרים בד' פינותיו מתוכו: אמרי הר הבית דאי תמה. שאם נתחלש השומר ובעי מיתב מצי יתיב דאינו אסור עבדינן מתוכו: אמר אביי תרי מנייהו לא צריכי שימור. היינו האמצעי שבדרום והאמצעי שבצפון שהשומרים שבראשון ושבשלישי יכולין לשמור האמצעי: אמרכלין. הוא מושל על הגזבר לכך קרוי אמרכל שומר על הכל: מדאיכא תנא דאמר תמניא הוו איכא נמי תנא דאמר חמשה הוו ולא קשיא: אבל הילוך. מהלכין בהן בלילה שלא בזמן עבודה ש"מ בגדי כהונה ניתנו ליהנות: אלא אימא נגד ראשיהן. מן הצד שלא היה ראשיהן נוגעין בהן ולא חיישינן דילמא מיגנדרי עלייהו דשמא לא מגנדר ואפי' מיגנדר בלא ידיעה הוי ולא אסיר:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלא היו פוסטין: (ב) מפרש ד"ה במתני' תנא וכו' דאי בחד מקום הוה מיירי ומשום צוותא אמאי בצד מזרח ששה בתרי סגי אי בחד מקום וכו' צריך ששה לעשרים ואחד מקומות וכן כולהו: (ג) ד"ה אמר אביי וכו' בג' מקומות שומרים להו וכו' במתני' דמדות: (ד) ד"ה א"ר מפרשיא ש"מ תפלין כצ"ל וכן בגמ':

◆

פי' הראב"ד

משום דהכי לא נקיט אלא מילי דמקדש. ומשום הכא ל"צ למיתני מילתא דענינא האיך היו עושין וגם אם היו יושבין וישנין בבגדיהם וגם אירע קרי לאחד מהם האיך היו עושין וגם שהיתה מדורה לשם ובית הכסא לכבוד אבל לשם במסכת מדות קתני מילי דבנין בית המקדש האיך היו וקא נקיט ואזיל ממקדש גופיה כמה מקומות מיוחדין היו לשמור בבית המקדש היינו ג' מקומות של כהנים בית אבטינס ובית הניצוץ ובית המוקד ולאלתר הוה ליה למתני האיך היה עשוי בית המוקד. אלא משום דסדר המקומות נקיט ואזיל הר הבית ועזרה האיך היה רגיל איש הר הבית לעשות. ואח"כ מתחיל בנין הר הבית והעזרה כמה שערים היה בהר הבית בצפון העזרה ודרומה ומזרחה עד שמסיים שם בשערי צפון העזרה מפני שצפון היה בית המוקד ונפישי מילי דמוקד בבנינו וטפי משאר מקומות לפיכך קא מסיים ביה ומפרש ואזיל לכולי ענייני דבית המוקד האיך היה בנוי וקא נקיט ואזיל בתחילת ענין הלשכה משום שהם כמו מילי דאבראי כמו השערים מפני ששתי הלשכות של בית המוקד היו כלפי חוץ בולטין יותר מבית המוקד עצמו ואח"כ נקראו בית המוקד גופו. ומפרש ואזיל איך היה בנוי כגון כיפה בית גדול ומוקף רובדין כדי שלשם זקני בית אב יהיו ישנים ואיירי דנקיט זקני בית אב נקיט נמי פרחי כהונה ומקום היה שם אמה על אמה כל אותה בבא א"צ בכאן במתניתין דתמיד כי לשם מגיד בנינו והכא לא צריכא לבנינו וגם לשם לא היה צריך להגיד האיך היה אם אירע קרי כו' אלא מילתא אגב אורחא קמ"ל שמסיבה היתה בנוי תחת הבירה והיה הולך תחת המסיבה ולא היו שם חלונות בנוין אלא ע"י נרות הוו הולכין עד שמגיע לבית הטבילה ומדורה לא שייך לבנין לפיכך לא תני התם. וגם בית הכסא של כבוד לא הוה מבנין דאבראי ועוד לאו אורח ארעא לכללו עם בנין בית המקדש ועוד דמחילה לא נתקדש ובנינו דחול הוא. ועוד דכולו חשיב בנין ומכאן ואילך כל מה שמסיים בכאן במסכת תמיד א"צ לשם משום דלאו מעניינו דבנין הוא. ור' אלעזר בן יעקב נמי מילתא אגב אורחא קמ"ל דמסיבה היתה תחת החול. ות"ק א"ל מודה שהיה מסיבת תחת החול כי מלשכת הטבילה אדם יכול ליכנס למסיבה שתחת הבירה ומתוך מסרה שתחת הבירה היה למסיבה שתחת החיל כי מסיבה היה מתעקמת מתוך הלשכה שתחת הבירה כלפי דרום ובתוך אותו המקום שתחת הבירה היתה מקום טבילה ובית הכסא

עין משפט נר מצוה

טו א מיי' פ"ח מהלכות בית הבחירה הל"ח:
טז ב מיי' שם הל' ט:
יז ג מיי' פ"ז שם הל"ו:
יח ד מיי' פ"ה שם הל"ד:
יט ה מיי' פ"ד מהלכות כלי המקדש הל' יח ודי בשלשה:
כ ו מיי' שם הל' יז:
כא ז מיי' פ"ח שם הל' יא ופ"ג מהלכות עבודת יוה"כ הל' ט:
כב ח מיי' פ"ד מהלכות תפילין הלכ"ד (ופ"ח מהל' בית הבחירה הל' ו) טוש"ע א"ח סי' מ סעי' ג:

◆

שיטה מקובצת

א] ליום ארבעה לנגבה ליום ארבעה: ב] הוא דיתיב גביה תיבת דאזיל ואות ו' נמחק: ג] כדר' יהושע: ד] מיתב מצי יתיב עבדינן מתוכו תיבת אמרינן נמחק: ה] בלבד עבדינן מבחוץ תיבת אמרינן נמחק: ו] ה"נ איכא תנא דאמר חמשה הוו ותיבות ואיכא תנא שבעה ואות ו' נמחק: ז] מהלכין בהן שמעת: ח] ישנים קתני מיהת ומניחין ותיבות והא גופה קא קשיא נמחק: ט] בהם אמר רב פפא לא תימא תחת ראשיהן אלא אימא כנגד ראשיהם אמר רב משרשיא ש"מ. תיבת פפא ל"ש: י] במקום שכלה החומה ומתחלת חומה אחרת הס"ד: יא] ה' שערי העזרה דה' שערים היו להן תיבת לו נמחק: יב] ששה מקומות תיבת וכולה נמחק: יג] חד ואידך תיבת הוא ל"ש: יד] ד' לא בעי אות ד' נמחק:

◆

לעזי רש"י

קאנגל"ש [אנגלי"ש]. זוויות. שולי"ץ [שול"ץ]. חבורה (אנשים).

◆

פי' הרא"ש

דלא מטו למעבד עבודה. שלא הביאו ב' שערות אותן שהיו שומרים וניעורין כל הלילה שלא היה להם טורח העבודה למחר: דמטו למעבד העבודה. הם פרחי כהונה שהיו ישנים כדי שיכלו לסבול טורח העבודה למחר: תנן התם. במסכת מדות בשלשה מקומות הכהנים שומרים והלוים עמהם: והלוים בכ"א. שלשה מהם עם הכהנים וי"ח בפני עצמן ור"ת פי' ששומרי הלוים בכ"א מקומות מלבד ג' מקומות ששומרים שם עם הכהנים: על ה' שערי העזרה. בית הנילוץ ובית המוקד שנים מהם ובית אבטינס מן הפנות מבחוץ בין בשערים בין בפנות: לשכת הקרבן. היא לשכת הטלאים. אי נמי לשכה היתה מיוחדת לבקר בה הקרבנות ממומין: לשכת הפרוכת. שהיו אורגין בה את הפרוכת: אחורי בית הכפורת. לשכה אחת היתה במערב והיה לול קטן בכותל מערבי פתוח מן קדש הקדשים לאותה לשכה והלשכה היתה פתוחה לעזרה כנגד הלול להכשיר אחורי הכפורת לשחיטת קדשים דקרי ביה פתח אהל מועד כדאיתא בפרק איזהו מקומן [דף נה:]: מה"מ. רמוזות כל אלו השמירות: למזרח הלוים ששה. מקרא הוא בדברי הימים פירוש במזרח יש ללוים ו' ומסתמא במקום אחד לא היו שומרים דלמה יצטרכו לשמור ו' לוים במקום אחד אלא כל אחד שומר במקומו לבדו. שנים בשני פנות הר הבית ואחד על שער מזרח שהיה עליו שושן הבירה צורה. וכן לעזרת נשים בשתי פינות ואחד בשער נקנור: לצפונה ליום ארבעה. אחד בשער הטדי בהר הבית. ושנים בב' שערי עזרה בית הנילוץ ובית המוקד שהיו בצפון. ואחד בלשכת הקרבן או בלשכת הפרוכת. וסבירא לן דאחד מהם בצפון ובית אבטינס היתה באחד מן הפנות כדפי' לעיל: לנגבה ליום ד'. שני' בשני שערי חולדה בהר הבית ושנים בשני שערי עזרה שער הדלק ושער המים. ושערי הקרבן שהיו אחד בצפון ואחד בדרום לא נמנו כאן והם הם שנים דאמר אביי לקמן תרי מינייהו לא בעי שימור. לפי שכל אחד באמצע השנוי' היה. של צפון בין בית הנילוץ ובין בית המוקד. ושל דרום בין שער הדלק ושער המים. ושומרי פינות הם האמורים בפסוק אח"כ. והאי דכתיב לצפונה ליום נגבה ליום. לפי שהיו פניהם למזרח כמו ששנוי' לגבי תמיד דאמרינן כנגד היום וגזירת הכתוב הוא. א"נ כדי לשמור שער הקדוש שהוא עיקר השמירה שמשמש כניסה ויציאה: ולאספים. פי' ר"ת לאסופים סופי הדלתות. וי"א לאסופים כלומר לשכות שנתוספו ע"פ הנביא. והא דקאמר שנים שנים ולא קאמר ד'. משום דבשתי פעמים נתוספו שנים ואחר כך שנים: לפרבר למערב ד' למסילה. ד' שומרים היו למסילה לשון סוף כמו פלא [נ"ל סלה] כלומר לסוף הבית למערב: לפרבר. לצד חוץ. שנים לפנות הר הבית וב' לפנות העזרה: [הני כ"ד]. הכי ס"ד דמשמע ליה אסופים שנים שנים הם ד' כדפי': ה"ק לאסופי' שהם שנים שנים. כלומר לשתי לשכות שנתוספו היה שני לוים שומרים: האיך דפרבר חד הוה. הא דקאמר שנים לפרבר לא קאמר שהיו

א)הניחא למ"ד אבנטו של כ"ג לא זהו אבנטו של כהן הדיוט אלא למ"ד [א]אבנטו של כהן הדיוט זהו אבנטו של כ"ג מאי איכא למימר וכי תימא כלאים בעליה ולבישה הוא דאסור אבל מימך תותיה שפיר דמי ב)והתניא [1]לא יעלה עליך אבל אתה מציעו תחתיך [ב]אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן שמא תיכרך נימא אחת על בשרו וכי תימא דמפסיק מידי א] ג)והאמר ר"ש א"ר יהושע בן לוי א"ר יוסי בן שאול משום קהלא קדישא שבירושלים [ג]אפילו עשר מצעות זו על גב זו וכלאים תחתיהן אסור לישן עליהן אלא ש"מ (א) נגד ראשיהן ב] ואי בעית אימא באותן שאין בהן כלאים רב אשי אמר בגדי כהונה קשין הן דאמר רב הונא בריה דרב יהושע הא [ד]נמטא גמדא דנרש שריא ג] ד) (ת"ש בגדי כהונה היוצא בהן למדינה אסור ובמקדש בין בשעת עבודה ובין שלא בשעת עבודה מותר מפני שבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן ש"מ ובמדינה לא והתניא בכ"א בו יום הר גריזים דלא למיספד כדאיתא ביומא ה)פרק בא לו כ"ג קרוב וכו' עד איבעית אימא ראוין הן לבגדי כהונה ואי בעית אימא [2]עת לעשות לה' הפרו תורתך): אירע קרי באחד מהן [וכו']: מסייע ליה לר' יוחנן ו)[ה]דאמר מחילות לא נתקדשו ובעל קרי משתלח חוץ לשני מחנות: והנרות דולקין מכאן ומכאן כו' ד]: ז)רב ספרא הוה יתיב בבית הכסא אתא ר' אבא ח)נחר ליה א"ל ליעול מר ה] בתר דנפיק א"ל ו]ר' אבא א] ע"כ לא סליקת לשעיר גמרת מילי דשעיר לאו הכי תנן ט)מצאו נעול בידוע שיש שם אדם למימרא דלא מיבעי ז] ליה למיעל ורב ספרא סבר דלמא ח] מסוכן הוא י)כדתני' רשב"ג אומר עמוד החוזר מביא את האדם לידי הדרוקן סילון החוזר מביא את האדם לידי ירקון א"ל רב לחייא בריה וכן א"ל רב הונא לרבה בריה חשיך תקין נפשך וקדים תקין נפשך כי היכי דלא ט] תרחק תוב וגלי כסי וקום שטוף ושתי י] [שטוף] ואחית וכשאתה שותה מים שפוך מהן ואח"כ תן לתלמידך כדתניא לא ישתה אדם מים ויתן לתלמידו אלא אם כן שפך מהן ומעשה באחד ששתה מים ולא שפך מהן ונתן לתלמידו ואותו תלמיד איסטנים היה ולא רצה לשתות ומת בצמא באותה שעה אמרו לא ישתה אדם מים ויתן לתלמידו אא"כ שפך מהן כ) רב אשי אמר הילכך האי תלמידא דשפיך קמי רביה לית ביה משום אפקירותא ל) כל מילי לא תיפלוט באפי רבך בר יא] מקרא (ב) ודייסא דכפתילה של אבר דמו מ)תנן התם [ו]איש הר הבית היה מחזר על כל משמר ומשמר ואבוקות דולקות לפניו וכל משמר שאינו עומד וא"ל איש הר הבית שלום

הניחא למ"ד אבנטו של כ"ג לא זהו אבנטו של כהן הדיוט. אבנטו של כ"ג בשאר ימות השנה יב] דדברי הכל של כלאים לא זהו אבנטו של כהן הדיוט דאותו של כ"ג הוה דכלאים ושל הדיוט לא הוה דכלאים שפיר: **אלא למ"ד זהו אבנטו של כהן הדיוט.** (ג) נמי היה דכלאים כמו של כ"ג מאי איכא למימר: **וכי תימא כלאים בלבישה והעלאה הוא דאסור אבל מימך תותיה שרי.** מותר להציעו ולישן על גביו: **שמא תיכרך נימא על בשרו.** ומתחמם ופסיק רישא הוא ובגד שארוג בו כלאים מלך (ד) שני אפילו מלך האחד אסור ליהנות ממנו דכולן הוו דכלאים ואסור לישן עליהם חומרא דכלאים הוא ומסתמא הכא לא התירו הואיל ולא לצורך עבודה הוא: **אלא ש"מ (ה) נגד ראשיהן.** וכיון יג] שלא כנגד ראשיהן היו נתונים ליכא חומרא דכלאים יד] דכולי האי לא מחמרינן שיש היכר לדבר ולא אתו לידי איסורא: **ואיבעית אימא באותן שאין בהן כלאים.** לא תימא ה"נ מסתברא נ) דאי נתנו ליהנות בהן משום כלאים ליכא דבהנך דלית בהו כלאים קאמר דמניחין תחת ראשיהן ובסדר יומא בפרק בא לו (דף סט.) לא גרסינן להאי ואיבעית אימא: **רב אשי אמר בגדי כהונה קשין.** ואין מחממין ואנן בעינן העלאה דומיא דלבישה דאית בהו הנאה הילכך אי לאו הכי משום דלא ניתנו ליהנות בהן משום כלאים ליכא למיחש: **נמטא.** פלט"ר: **גמדא.** קשה: **דנרש.** מקום: **שריא.** דקשה הוא ואינו מחמם. ובפרק בא לו ביומא ס) פירש הרב רבינו ש"י פי' אחר ואינו נראה דפי' תפלין מן הגל שריין ולא חיישינן שמא יפיח בהן דשמא יפיח בהן לא שייך אלא בשעה שהוא לבוש בהם ותדע מדקא פריך נהי דניתנו ליהנות בהן ותיפוק ליה משום איסורא דכלאים היה לו להקשות נהי דניתנו ליהנות בהן תיפוק ליה משום שמא יפיח הואיל ואיסור שמא יפיח הוי אם הם כנגד ראשו (ו) ובסוף יומא אין כתוב בספרים ולא חיישינן דילמא מיגנדר ונפיל עלייהו לכך פירשו הרב משום איסור שמא יפיח בהם. והשתא לפי פירוש מורי אתיא שמעתא שפיר דהכי פירושו ש"מ מדקא שרינן איסור דאורייתא כלומר דבר שיוכל לבא לידי איסורא דאורייתא כ"ש דאית למישרי דבר שאינו יכול לבא אלא לידי איסורא דרבנן דאם באו תפלין כנגד ראשו אין כאן אלא משום בזיון וביומא (שם) מוכיחים מברייתא אחת שמביא הש"ס לשם דבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן: **במחילה**טו] **ההולכת מסייע ליה לר' יוחנן דא"ר יוחנן מחילות לא נתקדשו.** מש"ה תיקנו לו מחילות לצאת דרך שם ובפסחים בפרק כילד צולין (דף פו.) בסופו מוכיח דהא דא"ר יוחנן מחילות לא נתקדשו ה"מ במחילות שתחת הר הבית אבל מחילות שתחת עזרה אם הם פתוחין לעזרה נתקדשו בקדושת עזרה ואם הם פתוחין להר הבית לא נתקדשו כלום אפילו בקדושת הר הבית ומותר לזב ולבעל קרי ליכנס לשם הילכך עשו הכא מחילה ופתוחה להר הבית ע) לחצר בית המוקד הבנוי בהר הבית לצאת לו לבעל קרי דרך שם למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה כדפרישית במתני' פ): **ובעל קרי משתלח.** הני תרי מילי (ז) שמעינהו מרביה טז] כי הדדי אמרינהו: **חוץ לשתי מחנות** גרס. וכן מוכח באלו דברים (פסחים סז:) דאמר התם זב וכל זב לרבות בעל קרי וזב משתלח חוץ לשתי מחנות מצורע חוץ לג' ואמרינן התם מסייע ליה לר' יוחנן דאמר רבי יוחנן כו':

רב ספרא הוה יתיב בבית הכסא. ולא הוה ביה (ח) בפתח דלת אלא זה היה מנהגו אדם שרוצה ליכנס שם היה נוחר ואם היה שם אדם היה נוחר כנגדו וזה חוזר לאחוריו ורב ספרא לא עשה כן אלא רבי אבא נחר ואמר לו רב ספרא ליעול מר והיה לו לנחור כנגדו לכך השיב לו רבי אבא לאחר שיצא משם: **ע"כ לא סליקת לשעיר וגמרת מילי דשעיר.** כלומר עדיין לא עלית לשם ואתה מתנהג במעשיהם שאינך צנוע כמותם אבל פרסיים צנועים הם כדאמרינן בברכות בפ"ק (דף ח:) בג' דברים אני אוהב את הפרסיים שצנועים בבית הכסא וכו': **למימרא דלא איבעי ליה למיעל.** ולא היה לו לומר בא אדוני אלא היה לו לנחור כנגדו: **עמוד החוזר.** כשאדם צריך לפנות ומשהא את נקביו ומחזירם בבטנו: **סילון החוזר.** אדם הצריך להטיל מים ומשהא את עצמו. גבי הטלת מים שייך לומר סילון: **חשיך ותקין נפשך וקדים תקין נפשך כי היכי דלא תרחק.** כלומר למד עצמך שאפילו אינך צריך לנקביך חזק עצמך ליפנות בב' פרקים י) ולא תצטרך ליפנות ביום שבני אדם מצויים אלא ביציאת היום בתחלת הלילה וגם קודם שתצא הלילה שבני אדם מצויין בבית ותוכל ליפנות סמוך לבית ומתוך שתלמוד את עצמך בשני פרקים אלו לא תצטרך ליפנות ביום בשעה שבני אדם מצויין בדרכים ולא תצטרך להתרחק מביתך שבתי כסאות שלהם היו בשדות ואם תצטרך ליפנות ביום פעמים שתצטרך להתרחק ותשהא נקביך ותסתכן: **תוב וגלי כסי וקום.** וכשאתה נפנה יז] שב תחלה ואח"כ גלי ותעשה צרכך ואל תגלה מעומד וזהו צניעות שלא ירחוק: **כסי וקום.** קודם שתעמוד עצמך כסה לאחר שעשית צרכך: **שטוף ושתי שטוף ואחית.** ואע"ג דאין אדם שותה אלא א"כ שוטף את הכוס כדאמר שטוף ושתי אפ"ה לאחר ששתה שטוף ואחית דלמא איקרי ושתי בלא שטיפה ונמצא בולע רוקו: וה"ג **וכשאתה שותה מים שפוך מהן ואחר כך תן לתלמידך.** כלומר הא דבעינן שטיפה לאחר שתיה ה"מ ביין שאינך יכול לשפוך ממנו ותעביר הרוק בשפיכה משום בזיון אוכלין אבל במים שאין כאן בזיון שפוך מהן וטוב לעשות יותר: **ואחר כך תן לתלמידך.** שפוך מהן תחלה קא סלקא דעתך הואיל ותלמידו הוא לא איכפת דעתיה קמ"ל: ק) **כל מידי לא תפלוט קמי רבך בר מקרא דכפתילה של אבר דמי.** כל מידי דבר שאכלת ובא רוק בפיך לא תרוק בפני רבך דאמרינן (עירובין דף נט.) הרק בפני רבו חייב מיתה יח] בר אם אכלת קרא (ט) ודייסא שאם בא רוק בפיך אל תחזירהו לאחוריו דסכנה היא: **דכפתילה של אבר דמי.** ששורפין את הגוף כפתילה של אבר: **תנן התם.** במסכת מדות: **איש הר הבית.** שר כמו (משלי ח) אליכם אישים אקרא. כל לילה ולילה היה מחזר על כל משמר ומשמר והיו לו מפתחות הר הבית ואבוקות דולקות לפניו: **וכל משמר.** בשעה שהיה בא אצל המשמר כל משמר שאינו עומד כנגדו ואומר

עין משפט נר מצוה

כג א מיי' פ"ח מהלכות כלי המקדש הל' ב:

כד ב ג ד מיי' פ"י מהל' כלאים הלכה יב יג טוש"ע י"ד סי' שא סעיף א:

כה ה מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל"ז:

כו ו מיי' שם הל' י':

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלא ש"מ כנגד: (ב) שם בר מקרא חייא דכפתילה של אבר: (ג) מפרש ד"ה אלא למ"ד וכו' הדיוט דשל הדיוט נמי היה דכלאים: (ד) ד"ה שמא תיכרך וכו' שארוג בו כלאים מלך אחד אפילו מלך שני אסור ליהנות: (ה) ד"ה אלא ש"מ כנגד ראשיהן דכיון וכו' לא מחמרינן כיון שיש: (ו) ד"ה שריא וכו' כנגד ראשו וביומא לא כתוב כצ"ל ותיבת ובסוף נמחק: (ז) ד"ה ובעל קרי וכו' דשמעינהו: (ח) ד"ה רב ספרא וכו' ולא הוה ביה דלת כצ"ל ותיבת בפתח נמחק: (ט) ד"ה כל מידי וכו' קרא חייא שאם בא רוק:

◆

שיטה מקובצת

א] מידי ביני ביני והאמר רבי שמעון בן פזי א"ר: ב] ראשיהן ש"מ ואב"א: ג] מתיבת ת"ש עד תיבת תורתך נרשם בעיגול ח"ל: ד] כו' מצאו נעול כו': ה] תיבות בתר דנפיק ל"ש: ו] א"ל ע"כ תיבות ר"א ל"ש: ז] ליה למיזל תיבת למיעל נמחק: ח] דילמא מסכן הוא: ט] דלא. ס"א תדחק: י] שטוף ואחית: יא] בר. תוס' חולין (דף טו ע"ב): יב] השנה דברי הכל אות ד' נמחק: יג] וכיון שכנגד ראשיהן תיבת שלא נמחק: יד] דכלאים וכולי האי אות ד' ל"ש: טו] במחילה במסיבה ההולכת נ"ל שכצ"ל [אא"ה כך הוא לשון רב"א עכ"ה]: טז] מרביה דכי הדדי: יז] נפנה תחילה שב ואח"כ: יח] מיתה אבל אם תיבת בר ל"ש:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' עד כאן לא סליקת לשעיר. נ"ב עי' מהרש"א בח"א והבאר שבע פי' לשעיר לארץ ישראל ונקרא שעיר על שם עשו הוא אדום שהיה בא"י ולא היו צנועים בבה"כ כהפרסיים בבבל או פירוש לשעיר היינו לישמעאל המושל בא"י ולא היו צנועין בבה"כ ונקרא שעיר כדאמרינן בפ' עשרה יוחסין הראיני ישמעאלים א"ל דומין לשעירים של בה"כ עכ"ל הב"ש. ואפשר דנקרא ישמעאל שעיר על שם עשו חותנו וכמו שיסד הפייטן בסליחה כלה שעיר וחותנו:

◆

לעזי רש"י

פלט"ר [פילטר"א]. לֶבֶד.

◆

פי' הרא"ש

שתי שמירות בשתי מקומות אלא שני לוים שומרים במקום אחד ומה שנתנו שמירה זו להצריך לה שני לוים משום דהוי אבראי רחוק והולרך לצוותא: **תלתא** כהנים וכ"א דלוים. לפי' קמא קא חשיב מקום שמירת כהנים ולוים ג' מקומות: הר הבית דאי תמה. אם הוא עיף וחלש מן העמידה יכול לישב: ורמינהו ז' שערים היו בעזרה. לפי' קמא דג' מקומות שהיו כהנים שומרים שהם הם בכלל כ"א מקומות דשמירת הלוים. פריך שפיר ז' שערים שבהם קא חשיב במדות [פ"א מ"ד] בית הניצוץ ובית המוקד ששמרם מג' מקומות אבל לפי' ר"ת דהלוים שומרים בכ"א מקומות. מלבד ג' מקומות ששומרים עם הכהנים מאי פריך והא תנן ז' שערים והלא בית הניצוץ ובית המוקד הן מן השבעה. ובהם היו הכהנים והלוים שומרים והנך לא קא חשיב: **אמר** אביי תרי מינייהו לא צריכי שימור. אחד בצפון ואחד בדרום האמצעים כי נשמרים ע"י שנים שמצריכין שימור: מי"ג גזברין. הממונים על העזרה: ומז' אמרכלין. [אמרכל] כמו אמר כולא [עי' הוריות יג.] והם הממונים על הגזברין תרגום ונשיא נשיאי הלוי ואמרכולא: **אלמא** איכא תנא דאמר ח' [כו'] ואיכא ו) נמי ה' היו. כלומר כי היכי דהאי תנא לחמשה שערים מכלן נמי ראיה למאי דפרישית לעיל דג' מקומות שהיו הלוים שומרים עם הכהנים היו ממנין הכ"א מקומות שהלוים שומרים. שהרי למ"ד דלא הוו אלא ה' שערים בעזרה ע"כ בית הניצוץ ובית המוקד היו מן חמשה שערי העזרה. וכיון דלא הוה בעזרה אלא ה' שערים ע"כ ניצוץ ובית המוקד מהם. נמצא ג' מקומות ששומרים ביחד הם בכלל כ"א מקומות של שמירת הלוים למ"ד ה' שערים הוו. וה"ה לשאר התנאים דלא מסתבר למימר דפליגי בהא. הקשה הרב אמאי שבק מתני' דמדות [פ"ב מ"ו] דתנן אבא יוסף בן חנן אומר כנגד י"ג שערים ומייתי ברייתא. וי"ל דממתני' דמדות לא מצי לאתויי דפליגי תנאי בשערים דאיכא למימר דמקלתן היו קטנים ובמדות [שם] קא חשיב כולהו דכנגד כולם תקנו השתחויות ותנא דמדות [פ"א מ"ד] לא חשיב אלא הגדולים שהיו שומרים שם לכך מייתי הך ברייתא די"ג שערים היו כנגד י"ג ש) אמרכלין ומסתמא גדולים קא חשיב כיון דהיה ממונה על כל שער ת) אמרכלין א) (תני): **אבל** מהלך היו מהלכין בהן. דאי אפי' הילוך אסור לא הוא צריך [illegible] ג) אבנטו של כה"ג

מסורת הש"ס

א) [יומא יב. סט. ע"ש וש"נ], ב) ביצה יד:, ג) ביצה יד: יומא סט. ושם ושם איתא ר"ש בן פזין, ד) ל"ג לה כאן ובמס' יומא דף סט. גרסי' לה רש"ק, ה) דף סט., ו) פסחים כז: פו., ז) ברכות סב: (בכורות מד), ח) [ע' פירש"י גיטין סח. ד"ה נחר], ט) [לעיל כו. ע"ש], י) ברכות כה. סב: בכורות מד:, כ) [צ"ל אמר רב אשי הילכך וכו' וכ"א בע"י], ל) [נדרים מט:], מ) מדות לד. פ"א מ"ב, נ) בס"א: לא תימא הכי ומסתברא, ס) [סט. עי"ש תוס' ד"ה תפלין], ע) אולי צ"ל לחצי, פ) [לעיל כו. ד"ה תחת], צ) בס"א נוסף: אלו, ק) בע"י נוסף ד"ה: אפקירותא חוצפה, ר) צ"ל תנא דאמר ה', ש) צ"ל גזברין, ת) צ"ל גזבר, א) [עי' תוס' כתובות קו. ד"ה שבעה], ב) ע"כ שייך לדף כז.

◆

תורה אור השלם

1. אֶת חֻקֹּתַי תִּשְׁמֹרוּ בְּהֶמְתְּךָ לֹא תַרְבִּיעַ כִּלְאַיִם שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם וּבֶגֶד כִּלְאַיִם שַׁעַטְנֵז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ: ויקרא יט יט

2. עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ: תהלים קיט קכו

◆

רבינו גרשום

לא זהו אבנטו של כהן הדיוט. דאבנט של כה"ג משל כלאים הוי דכתיב ואת האבנט שש משזר ותכלת שש כתנא תכלת עמרא אבל של כהן הדיוט לא אית ביה כלאים דלא הוי בהו תכלת: שמא תיכרך נימא. ממה שתחתיו על בשרו ותדבק בגופו וכשהוא מתהפך נמצאת היא על גביו ואית ביה איסור לא יעלה: וכ"ת. אי משום הא משום שמא תיכרך מצי למעבד תקנה דמפסיק מידי ביני ביני שיקח בגד שאינו של כלאים ויפרש על אותו של כלאים ויפסיק בינו לבין גופו ולא תיכרך לו נימא ומותר והאמר ר' שמעון כו': ואי בעי תימא. ואם תמצא לומר תחת ראשיהן נמי ניחא ותריץ לה באותן שאר בגדי כהונה שאין בהן כלאים חוץ מן האבנט: ואי בעי תימא. אפי' תימא בהנך דכלאים ניחא קשין שאני כלומר כיון דחוטן כפול ששה קשין היו דלא מתהנו מנייהו ושרו כדאמר רבא: נמטא גמדא. לבד קשה של כלאים שרי שאין הגוף נהנה ממנו: אתא ר' אבא נחר ליה. הטיח בגרונו קול כדי שישמע רב ספרא ויצא: א"ל רב ספרא ליעול מר. מיהו עד כאן לא עיילת לשעיר וגמרת מילי דשעיר כלומר עדיין לא נכנסת לארץ בני עשו לרומי שאינן צנועים ולמדת תרבותם הנחת תרבות פרסיים שצנועים ותפסת מנהג רומיים שאינן צנועין: ולאו הכי תנן מצאו נעול. כלומר לא היה לך לבוא כאן כשראיתו נעול וכשידעת שאני שם: ורב ספרא הכי קאמר ליה אעפ"כ ליעול מר סבר דלמא מסכן: חשיך תקין נפשך וקדים תקין נפשך כי היכי דלא תרחק. כלומר למד עצמך שתהא רגיל להקדים בשחרית עד שבני אדם ישנים וצא להפנות וכן נמי חשיך לערב וצא בשעה שאין בני אדם מצויין בחוץ שאם לא תעשה כן תצטרך להתרחק מן בני אדם עד כדי שלא יראו פרועך וכשאתה מקדים ומחשיך תוכל להיפנות באי זה מקום שתרצה ולא תצטרך להתרחק: תיב וגלי. כשאתה

◆

פי' הראב"ד

ובית הכבוד ואח"כ היתה מתעקמת כלפי צפון כלפי שער הטדי. אלא הא א"ל דפליגי דת"ק סביר דטבול יום מותר לישב אצל אחיו הכהנים מפני שאותה לשכה הטבילה חשובה כמו החיל לגבי עזרת נשים שמותר על ידו ליכנס לשם ואע"ג דכולי האי לא דמי' לשכת הטבילה לחיל משום דחיל הוא פתוח להר הבית וזה אינו פתוח אלא לבית המוקד. מכל מקום יש לנו לומר כיון שהיתה הלשכה פתוחה ע"י המסיבה היורדת מתוכה לחיל כדפרישית לעיל שהמסיבה היתה מתעקמת תחילה לתחת הבירה שהיא היכל כדמוכח בירושלמי בירה היכל היא. ואח"כ היתה מתעקמת לתחת החיל ויוצא כנגד שער הטדי שעומד בצפון כדקתני במס' מדות חשובה לה להיא לשכה כאילו היתה פתוחה מלמעלה לגבי חוץ ובשביל כך היה יכול לישב בה ור' אלעזר ב"י סובר דההיא לשכה פתוחה כלפי חוץ ע"י המסיבה אין זו פתוחה והלשכה פתוחה כלפי בית המוקד חשובה כאילו היתה [illegible] לפיכך לר"א ב"י היה יורד למסיבה לאלתר: כשהיה פוגע בית הטבילה היה טובל ואח"כ היה [illegible] החיל ויוצא כנגד שער הטדי מתוך המסיבה וממתין עד למחר שהשער נפתח כי עי"ז מותר בהר הבית אבל אם לא טבל זה היה אסור אפי' בהר הבית זה נראה בשינוי: **גמ'** מנה"מ דכהנים נמי היו שומרין דאמר קרא החונים לפני המשכן

שלום עליך ניכר שהוא ישן חובטו במקלו ורשות [א] היתה לו לשרוף את כסותו והם אומרים מה קול בעזרה קול בן לוי לוקה ובגדיו נשרפין שישן לו על [ב] משמר ר' אליעזר בן יעקב אומר פעם אחת מצאו את אחי אמי ישן ושרפו את כסותו א"ר חייא בר אבא כי [ג]מטי רבי יוחנן בהא מתניתא אמר הכי אשרידם לראשונים שאפילו על אונס שינה עושין דין [ד] שלא על אונס שינה על אחת כמה וכמה תניא [א]רבי אומר איזו היא דרך ישרה שיבור לו [ב]האדם [ה] יאהב את התוכחות שכל זמן שתוכחות בעולם נחת רוח באה לעולם טובה וברכה באין לעולם ורעה מסתלקת מן העולם שנאמר [1]ולמוכיחים ינעם ועליהם תבא ברכת טוב ויש אומרים יחזיק באמונה יתירה שנאמר [2]עיני בנאמני ארץ לשבת עמדי וגו' אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל המוכיח את חבירו לשם שמים זוכה [ו] לחלקו של הקדוש ברוך הוא שנאמר [3]מוכיח אדם אחרי ולא עוד אלא שמושכין עליו חוט של חסד שנאמר חן ימצא [ז] ממחליק לשון: מצאו נעול יודע וכו' מי שהוא רוצה לתרום את המזבח [וכו']: הא גופא קשיא אמרת מי שהוא רוצה לתרום את המזבח משכים וטובל עד שלא יבא הממונה אלמא לאו בפיים תליא מילתא והדר תני יבא ויפיים אלמא בפיים תליא מילתא אמר אביי לא קשיא כאן קודם תקנה כאן לאחר תקנה דתנן [ג]בראשונה כל מי שרוצה לתרום את המזבח תורם בזמן שהן מרובין רצין ועולין בכבש כל הקודם את חבירו בתוך ארבע אמות זכה היו שנים שוין הממונה אומר להם [א]הצביעו ומה הן מוציאין אחת או שתים ואין מוציאין גודל במקדש מעשה [ח] (א) ד (ב' היו) שוין רצין ועולין בכבש ודחף אחד מהם את חבירו ונשברה רגלו וכשראו בית דין שהיו באים לידי סכנה התקינו שלא יהו תורמין את המזבח אלא בפיים רבא אמר אידי ואידי לאחר תקנה והכי קתני מי שהוא רוצה לבא לפיים משכים וטובל עד שלא יבא הממונה: **מתני'** [ב]נטל את המפתח ופתח את [ט] הפשפש ונכנס מבית המוקד לעזרה ונכנסו הכהנים אחריו ושתי אבוקות של אור בידם (ב) נחלקו לשתי כיתות אלו מהלכין באכסדרה דרך מזרח ואלו מהלכין באכסדרה דרך מערב היו בודקין והולכים עד שמגיעים למקום עושה חביתים הגיעו אלו ואלו אמרו שלום הכל שלום העמידו [י] עושה חביתים לעשות חביתים [ג]מי שזכה לתרום את המזבח הוא יתרום והם אומרים [יא] הוי זהיר שלא תגע בכלי עד שתקדש ידיך ורגליך מן הכיור והרי המחתה נתונה במקצוע בין הכבש למזבח במערבו של כבש אין אדם נכנס עמו ולא נר בידו אלא מהלך לאור המערכה[ה] לא [יב] היו רואין אותו ולא

ואומר לו שלום עליך ניכר שהוא ישן חובטו במקלו מלקהו: **ורשות היה לו לשרוף את כסותו והם אומרים מה קול בעזרה.** אומרים זה לזה בן לוי לוקה ובשביל כך הוא צועק ונשמע קולו בכאן (ג): **ק"ו על אונס שינה עושין דין.** דשינה זו היא אונס שאין אדם יכול לעמוד את עצמו שלא לישן משבאה לו שינה לעינו: **שלא על אונס שינה.** דבר שעושין במתכוין: **איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם.** הרבה דברים ו) צריך לו לאדם לבחור אלא הכי קאמר איזוהי דרך אחת מדרכים הישרים שיבור לו האדם: **אהוב את התוכחות.** לאהוב את התוכחה: (**עשוה.** כמו (ד) לעשות): **שנאמר ולמוכיחים ינעם ועליהם תבא ברכת טוב.** אדם שמקבל תוכחה ינעם ונחת רוח באה לעולם: **עליהם תבא ברכת טוב.** טובה וברכה באה לעולם כשטובה באה לעולם רעה מסתלקת מן העולם: **ויש אומרים יחזיק באמונה יתירה.** ישא ויתן עם בני אדם באמונה ולא יאנה את הבריות: **זוכה לחלקו של מקום.** למחיצתו כלומר בתוך מחיצתו שכן נאמר מוכיח אדם הרי הוא אחרי כלומר עמי: **מתנ' נטל את המפתח.** מתחת הטבלא של שיש ולא היה פותח שערי עזרה עד שיעלה עמוד השחר אלא נוטל את המפתח ופותח את הפשפש פתח קטן שהיה בשער. הך סתמא ר' יהודה דמדות [לד:] (ה) דאמר פתח קטן היה לו שבו נכנסין לבלוש את העזרה: **נכנס מבית המוקד לעזרה.** דרך בית המוקד: **נכנסו** [יג] **אחריו** (ו) **כהנים ושתי אבוקות של אור בידן נחלקו.** מאותן כהנים שתי כיתות מהם היו יורדים דרך לצפון שבית המוקד היה בצפון: **אלו הולכין באכסדרה.** כל סביב העזרה מארבע רוחותיה עשו אכסדראות על גבי עמודים לעמוד תחתיהן ולהצניע כלים. ובגמ' פריך ומי הוי אכסדראות בעזרה דס"ד דאותו בנין של עץ היה לכך היה מקשי: **אלו הולכים.** תחת אכסדראות של העזרה בצד מזרח ואלו דרך מערב עד שהגיעו למזרח אצל חביריהם למקום עושה חביתים דלשכת עושה חביתים היה בעזרה כדאמר במנחות (דף נו.) דלישתן ועריכתן צריך לעשות בפנים ובמזרח היתה כדתנן במסכת מדות (דף לד.): **הגיעו אלו** [יד] **[ואלו] אמרו שלום הכל שלום.** לא חסרנו דבר. שלום כפל לשון: **העמידו.** מאותן כהנים עושי חביתים לעשות חביתים להחם חמין לרביכה: **מי שזכה לתרום את המזבח הוא יתרום את המזבח.** וכילד סדר עשייתן אומר לו הזהר שלא תגע בכלי שאף ע"פ שהוא יודע בדבר צריך להזהירו שהוא [טו] יהא הולך יחיד ושמא ישכח ויגע ומתוך שמזהירין אותו הוא נזהר: **עד שיקדש ידיו ורגליו מן הכיור.** דלינה פוסלת ז) (מן) קידוש ידים ורגלים וצריך לחזור ולקדש: **והרי המחתה.** כל זה היה אומר לו הרי המחתה נתונה בזוית בין הכבש למזבח למערבו של כבש כלומר באלכסון היא נתונה ממוצעת בין כבש למזבח בזוית הכבש היא נתונה אצל מקום שכלה הכבש דהיינו בין הכבש ולמזבח: **ואין אדם נכנס עמו.** שבין אולם למזבח אין אדם יכול ליכנס ח) (בהן) אלא בשעת עבודה וכי היכי דאדם אסור ליכנס בין אולם למזבח הכי (ז) הוא דאסור ליכנס בין אולם לכבש דכבש הוא כמזבח לכל דבר: **ולא נר בידו.** לפי שהולך יחידי: **אלא מהלך לאור המערכה ולא היו רואין אותו.** לפי שהיו מצד אחר של כבש במזרחו דהא גובה הכבש שהוא גובה הרבה אמות היה מפסיק:

שומעין

מסורת הש"ס

א) אבות רפ"ב ע"ש נדרים כב: ע"ש, ב) יש גורסים האדם עשותה ובזה יובן פירש"י וע' בחלופי גרסאות, ג) יומא כב., ד) [צ"ל שהיו שניהן], ה) זבחים כא: ו) בס"א נוסף: ישרים, ז) יעב"ץ מ"ז, ח) יעב"ץ מ"ז, ט) ע"כ שייך לעמוד הקודם, י) [כן הגי' ג"כ בברכות סב:], כ) עד כאן שייך לדף כז ע"ב, ל) כן הגי' בע"י, מ) מכאן עד גמ' שייך לדף כו ע"א.

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פ"ד מהלכות תמידין ומוספין הל' ג:

כח ב מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' יא:

כט ג מיי' פ"ב מהל' תמידין ומוספין הלכה יב:

תורה אור השלם

1. וְלַמּוֹכִיחִים יִנְעָם וַעֲלֵיהֶם תָּבוֹא בִרְכַּת טוֹב: משלי כד כה
2. עֵינַי בְּנֶאֶמְנֵי אֶרֶץ לָשֶׁבֶת עִמָּדִי הֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ תָּמִים הוּא יְשָׁרְתֵנִי: תהלים קא ו
3. מוֹכִיחַ אָדָם אַחֲרַי חֵן יִמְצָא מִמַּחֲלִיק לָשׁוֹן: משלי כח כג

הגהות הב"ח

(א) גמ' מעשה בשנים שהיו שוין: (ב) שם במשנה ונחלקו לשתי וכו' דרך המזרח וכו' דרך המערב: (ג) מפרש ד"ה ורשות היה וכו' בכאן הס"ד ואח"כ מ"ה על אונס וכו' שינה לעינו ק"ו שלא על אונס כצ"ל והד"א: (ד) ד"ה אהוב את התוכחות וכו' לעשות הס"ד ואח"כ מ"ה נחת רוח וכו' מן העולם הס"ד ואח"כ מ"ה שנאמר ולמוכיחים: (ה) ד"ה נטל וכו' דמדות היא דאמר: (ו) ד"ה נכנסו אחריו הכהנים וכו' בידן ונחלקו: (ז) ד"ה ואין אדם וכו' הכי נמי הוא דאסור:

שיטה מקובצת

א] היה לו אות ת' נמחק: ב] משמרתו אמר ר' אליעזר בן יעקב פעם תיבת אומר נמחק: ג] כי הוה מטי: ד] דין וק"ו על אונס שינה עושין דין שלא: ה] האדם אהוב את התוכחות לעשותה כך גרים ר"ש: ו] זוכה. ס"א לפלגו של: ז] מתיבת ממחליק לשון עד תיבות מי שהוא נרשם על כל תיבה קו להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: ח] מעשה שהיו שניהן שוין: ט] הפשפש. עיין בערוך בערך פשפש: י] העמידו עושי חביתים אות ה' נמחק: יא] אומרים לו הוי: יב] לא. זבחים (דף כא ע"ב): יג] הכהנים אחריו ושתי: יד] אלו ואלו אמרו: טו] שהוא היה הולך תיבת יהא נמחק:

רבינו גרשום

יושב גלי בגדיך וכסי עד שאתה יושב והדר קום משום צניעותא שלא יראו בשרך: שטוף ושתי שטוף ואחית. שוטף הכוס עד שלא תשתה בו משום נקיות ואחר ששתיתה חזור ושטוף אותו והחזירהו שאין כל הדעות שוות שלא תעשה אנינות למי שישתה אחריך וכשאתה שותה מים בכוס שפוך מהם כנגד אותו מקום שהיה פיך שם ואח"כ תן לתלמידך: ומת בצמא. שהיה מתבייש הוא לשפוך מהן אחר שתיית רבו: לא תפלוט בפני רבך. כדאמרינן התם [עירובין צח.] הרק בפני רבו חייב מיתה: בר מקרא ודיסא. חוץ מלאחר שאכל קרא או דיסא דאותו רוק שיש בפיו כפתילה של אבר דמי ששורף את הגוף אם לא ישליכנו חוץ: איש הר הבית. הממונה על השומרים של הר הבית ט) והן אומרים. השומרים אחרים: מה קול בעזרה ואומרין זה לזה ודאי קול בן לוי לוקה כו'. משנה זו של מדות הוא: ק"ו שלא על אונס שינה. מי שישן מרצונו שעושין ממנו דינים: ינעם. היינו נחת רוח: לפלגו לחלקו של מקום שנאמר מוכיח אדם אחרי. כלומר הקב"ה גוררו אחריו לחלקו: כאן קודם תקנה. כדתנן במסכת יומא בראשונה כל מי שהוא רוצה לתרום כו': ופתח את הפשפש. היינו אותו פתח קטן הפתוח מבית המוקד לעזרה כדתנן במדות: אלו. כת אחת הלכו באכסדרא דרך

פי' הראב"ד

מה משכן מצוין בו שמירה ה"נ בענין שמירה דבית המקדש דאשכחן בפרק שני דמסכת שבועות דמקדש אקרי משכן: אמרי אין וודאי שימור בעלמא אשכחן דבעי ואלו קראי כהנים ולווים בהדי הדדי כתיבה משה ואהרן ובניו ומשה היה לוי ומשמע דגבי הדדי הוה יתבי ואכתי מנ"ל בג' מקומות היו שומרים ומנ"ל דכהנים הוו ה"ק החונים לפני משכן משה דאמשה קאי או החונים אהרן ובניו קאי קמיה כלומר אהרן ובניו היה נעורין בחד דוכתא ואכתי ג' מקומות לכהנים מנ"ל מסיפא דקרא משמע בפי' ג' מקומות דכתיב שומרי משמרת למשמרת כלומר מהאי משמרת משמע כמו למשמרת כאילו היו שומרים למשמרת הקודש דהיינו הוה משמע שהיו שומרים לבד ממשמרת אחרת שהיתה בלא זה לקודש. ור"ל דהאי משמרת קאי אאהרן וגם על בניו דהיינו שאהרן היה שומר לבד ממשמרת אחרונה דהוה אכתי בלא הוא וגם בניו היו שומרים כמו כן לבד ממשמרת אחריני. א"כ ע"כ דהוה משמרת שלישית ומעתה אמור משמר שלישי אמאן תרמייהו אי אלוים כבר כתבי משה אלא ע"כ בכהנים היו לפיכך יש לנו לומר ולפרש ע"כ דאהרן בחד מקום ובניו בשתי מקומות דאמקדש בסיפא דקרא לגופיה לא איצטרך האי משמרת דא"כ ליכתוב קרא שומרי משמרת או שומר הקודש בהדי כל חד וחד כדפרישית והא נמי משמע לתלמודי' ומדנקיט תרי לישנא בלשון חנייה ובלשון שמירה א"כ חילוק הוא בין חנייה לשמירה ולאהרן ולבניו לשון שמירה וא"ת האיך נוכל לומר הלשון לשון רבים והחונים על משה לבדו י"ל דקרא מיהו אינו יוצא מידי פשוטו דמילתא חונים נמי קאי אאהרן ולבניו אלא דגלי לן בסופי דקרא דכתובה ביה לשון שמירה דחניית אהרן ובניו היתה יותר במקום הקדש ואכתי אם תקשי בקרא כתיב קדמה והניצוץ לא היה במזרח אלא בצפון כדתני במסכת מדות י"ל שהכל לפי הענין דבמשכן שמא לא היה צריך לשמור כ"א מצד מזרח לפי ששער היה מן המזרח ולא הוה בו יותר שערים וע"ג אבטינס נמי לא היה שער אפ"ה צריך שמא אותן דורות ידעו מצד של ב"א שמירה צריך אבל במשכן לא צריך כ"א במזרח דוקא ועוד י"ל במשכן נמי הי' כן שומרים בג' מקומות לא' במזרח דוקא היו כל אותן מקומות אלא יכול להיות בצפון היה וא"ת והלא קדמה מזרחה כתיב י"ל דלאו דוקא הוא במזרח ממש הרי בג' מקומות אינו מזכיר אלא משה בלבד ב"ב מזכיר לוים עם בניו של אהרן לפיכך יש לומר שמצד צפון או דרום היו שומרים עם הלוים שמאותו צד היו חונים. ומה שאינו מזכיר בהדיא כל ג' מקומות אלא מזרח בלבד לפי שכבר הגיד לו באיזה מקום חנו בני גרשון ובני מררי ובני קהת ומפני שהלוים מאותו צד מרובים מן הכהנים ששומרים באותו צד לא חש להזכיר מקום חנייתם כמו שהזכיר כ"א משה לבד ולא לשאר הלוים שהיו שומרין עם בני אהרן אבל מקום המזרח שלא היו שם כ"א משה ואהרן שמקומם עצמן משובח הזכירו את שמם וגם את מקומם. ויכול להיות כי בית אבטינס הי' כמו כן במזרח אלא שהיה משוך לצד צפון או דרום אלא שקשה דמספקא לתלמודא במסכת יומא בפ"ק שלשכת פרהדרין אם היתה בצפון ובית אבטינס בדרום או בית אבטינס בצפון ופרהדרין בדרום ושם האי בצפון ודרום קא מספקא ליה התם על כרחינו י"ל לפירוש הנראה היינו שמשוכה לצד צפון ודרום ולאו ממש בצפון ודרום דהא א"א למימר דלשכת פרהדרין היתה בצפון או בדרום כ"א במזרח דתניא בפ"ק דיומא כל השערים שהיו שם לא היה מזרחה חוץ משער ניקנור שלפנים ממנו לישכת פרהדרין מכלל דהיינו משמע דלשכת פרהדרין היתה במזרח שאם היתה בצפון למה היה חייב שער שהיה עומד במזרח מחמת לשכת פרהדרין יותר היה חייב אחד משערי צפון שהיו קריבים לו יותר או אחד משערי דרום אי סבר לן שהיתה עומדת בדרום אלא שעומדת במזרח ש"מ אלא בהא מספקא לן אם היתה משוכה יותר לצד צפון לצד דרומו ה"נ בית אבטינס כמו כן יכול להיות שהיתה במזרח אלא שמשוכה לצד צפון או לצד דרום מיהא בית המוקד וודאי בצפון הוה קאי כדאיתא במסכת מדות מיהו אם תקשי כמו שהקשו בפתרונו החכם הר"ר שמואל החסיד ע"ה דהיכי ילפינן ממשה ואהרן דכהנים ולווים בעי הלא משה כה"ג הוה כדאיתא בזבחים פ' טבול יום י"ל אפי' למ"ד התם כה"ג הוה מ"מ לענין מראה נגעים לא היה כהן הרי כיון שאנו רואים חילוק בין משה ואהרן וגם מצינו שחניי' סמך למשה הכתוב ושמירה לאהרן ובניו א"כ ע"כ היקל הכתוב בשמירת משה מפני שהוא לוי לכל הפחות לענין מראות נגעים ובהא איכא לספוקי אם דוקא כהנים ולוים בעי אבל אם רצו לעשות הכל כהנים במקום לוים שפיר דמי דסברא לומר שהרי יותר זריזין כהנים מלווים לענין כל דבר בין לענין שמירה בין לכל דבר או דילמא כהנים ולוים בעי דוקא כי היכא דתהוי הכירא טפי לכהנים שהיו שומרים טפי יותר בטוב מאחר שאין באותו מקום הלוים יכולים לשמור כי הם בלבד מפני שהם מזרע אהרן הקדוש הקרוב אליו ולפי מה שהדעת נוטה נראה דדוקא בכהנים ולוים בעי כי היכא דתהוי להו הכירא: אכסדרה בערוך מפ' אכסדרה היא איתפלידא בלשון תלמוד והיא בית שיש לה ג' דפנות: מה"מ שהכהנים שומרים על הלוים. דאי משום דכתיב משה ואהרן ובניו דילמא בג' מקומות אחריני בלא לוי דמשה היה שומר כמו באותן כ"א מקומות כא' מהם שהיו הלוים שומרים כהנים ולא ובשביל כך מנ"ל דכהנים ולוים בעו באותן ג' מקומות בסמוך זה לזה כגון הכהנים למעלה ולווים למטה וקא שקיל וטרי מהאי קרא דכתיב וילוו עליך בלוים כתיב בעבודתך ששומרי עמך כמו שאתה שומר או אינו אלא בעבודה בכ"א מקומות שהם שומרים לבדם כשהוא אומר וכו' הא כיצד יתקיים ב' כתובים הללו בעבודתך בעבודת כהנים מלמעלה ולוים למטה וכך מתקיימא בעבודתך היינו שהלוים שומרים

פי' הרא"ש

כה"ג ואבנט תעשה מעשה רוקם ולבני אהרן תעשה כתנות ועשית להם אבנטי' וילפינן רוקם רוקם ממקרא ואלה פקודי. מה התם כלאים אף הכא כלאים. ומדכתיב ולבני אהרן וגו' ועשית להם אבנטים משמע שהיו חלוקים מאבנט של כה"ג. ואית ספרים דגרסי הא ניחא למ"ד אבנטו של כה"ג זהו אבנטו של כהן הדיוט וה"פ אבנטו של כה"ג בי"ה שהיה של בוץ זהו אבנטו של כהן הדיוט כל השנה: מימך תותיה. לכפול תחתיו כמו מוך שקי' וגני [תענית ו:]: באותן שאין בהם כלאים. מגבעת וכתונת: קשין. שאני בגדי כהונה היו קשים שחוטן היו כפול ו' ולכך שרו בהנאה אבל בלבישה והעלאה אסור כדאיתא בפ"ק דעירובין [צ"ל דערכין דף ג.] כהנים איצטרכי ליה דסד"א כיון דאשתרי כלאים גבייהו ליתנהו בגדילים תעשה לך קמ"ל דנהי דבעידן עבודה אשתרי שלא בעידן עבודה לא אשתרי: האי נמטא גמדי דנרש. נמטו לבד. גמלא שהוא קשה ונכון. ובנרש מתקנים אותו: שריא. מותר בהנאה לפי שהיא קשה ואין נימא נכרכת עליו: דאמר מר מחילות לא נתקדשו ובעל קרי משולח חוץ לשתי מחנות. יליף בפסחים פרק אלו דברים [דף סז:] מדכתיב וכל זר לרבות בעלי קרי ומתני' סייעתא לר' יוחנן דאמר מחילות לא נתקדשו מדתנן שבעל קרי היה מהלך במסיבה דהיינו מחילות ואי הוה קדושות לא היה בעל קרי הולך שם. אבל להא דאמר ובעל קרי משולח חוץ לשתי מחנות לא מייתי סייעתא ממתניתין אלא מילתא דר"י הוא מסיק: נחר ליה. הוציא קול מנחיריו לידע אם היה שם אדם: א"ל רב ספרא. ליעול מר: א"ל רבי אבא ע"כ לא י) עיילת כו'. שאינך לנוע בבית הכסא כי לא היה לך לדבר (ליעול מר) אלא היה לך להשמיע קול להודיעני אם יש שם אדם והייתי נמנע מליכנס: לאו הכי תנן מצאו נעול בידוע שיש שם אדם. אלמא תיקנו דבר זה לסימן שלא יצטרך לשאול אם יש שם אדם ויצטרך הלה להשיב לו: ורב ספרא. שדיבר סבר דר' אבא מסוכן הוא ואם היה משמיע קולו היה הולך לדרכו ומסתכן: עמוד. של גדולים הנעקר לצאת והחזירו: מביא את אדם להדרוקן. חולי שבטנו צבה: סילון. של מי רגלים: (ומה דר"ם א"ל לרב אבא כו' דכיון שראית אותו נעול לא היה לך להתקרב לאו הכי תנן מצאו נעול כו' ור"ם שדיבר אליו סבר מסוכן הוא): חשוך תקין נפשך וקדים תקין נפשך. החשיך בערב והקדים בבקר לתקן עצמך לעשות צרכיך בשעה שאין בני אדם מצוין בדרכים ולא תצטרך להתרחק בשדות: תוב וגלי. לא תגביה בגדיך עד שתשב על הכסא: כסי וקום. כסה פרועך קודם שתקום שלא יראה בשרך לא בישיבה ולא בקימה: שטוף ושתי שטוף ואחות. שטוף הכוס קודם שישתה שמא אותו ששתה בו לא היה בעל תרבות ולא שטפו אחרי ששתה בו. ואחר שישתה שטוף הכוס (כו) כדי שלא יצטרך השותה אחריך לשטפו: וכשאתה שותה מים שפוך מהם. במקום הנחת פיך: כל מילי לא תפלוט. מכל דבר שאכלת אם נזדמן רוק לתוך פיך לא תפלוט אותו לחוץ לפני רבך אלא תבלענו חוץ ממאכל דלועין ודייסא כי הבולע רוק אחר אכילה נעקר כאילו היה מכניס פתילה של אבר לתוך פיו: תנן התם. משנה היא במס' מדות [פ"א מ"ב] ומייתי לה הכא משמע משום דבעי למקבע עלה גמרא ומדות אין לה גמרא: איש הר הבית. שר וממונה על צרכי הר הבית כמו אישי כה"ג: כ) ורשות היה לו לשרוף כסותו. ואין כאן משום בעל תשחית דהפקר ב"ד היה הפקר: אהוב את התוכחות אוהב מי שמוכיח: זוכה ל) לפלגו. לחלקו ולמחיצתו: מ) (מתניתין) מי שהיה רוצה לתרום את המזבח. היא היתה עבודה ראשונה תחילת עבודת היום: לא כל העתים שוות. פעמים מקדים לבוא ופעמים מאחר לבוא כדתנן בפ"ק דיומא [דף כ:] בכל יום תורמין המזבח מקריות הגבר או סמוך לו בין מלפניו או מלאחריו וביום הכפורים מחצות וברגלים מאשמורה ראשונה והיינו דקאמר פעמים שהוא מקריות הגבר כלומר רוב פעמים ופליגי התם מאי קריות הגבר רב אמר קרא גברא ורב שילא אמר קרא תרנגולא: והממונה בא ודופק. בפתחו של בית המוקד הפתוח לחיל והם פותחין לו אותו פתח: יבוא ויפיס. זה הפייס היה בבית המוקד שעדיין לא נפתח שער העזרה ושאר הפייסות היו בלשכת הגזית: גמ' משכים וטובל כו' אלמא לאו בפיוס. דמשמע דטובל בא לתרום דאי בעי פיוס מה לו למהר לטבול ימתין עד שיפול עליו הגורל: כאן לאחר התקנה. שתקנו בפיוס לפי שרצין כל א' לקדם את חבירו ובאין לידי סכנה דפעם א' נשברו רגליו של א': מי שרוצה להפיס משכים וטובל. כדי שיהא מזומן מיד אחר הגורל לעבודתו אי נמי מחמת חיבת המצוה שמא ימהר ויכניס לעזרה בלא טבילה: [מתני'] נטל את המפתח. במסכת מדות מפרש מהיכן נטלו: ופתח את הפשפש. פתח קטן שהיה אצל השער הגדול כי לא היו פותחין שער הגדול עד היום: באכסדרה. כי כל העזרה היתה מוקפת אכסדרה אצל החומה בנויה על עמודים: היו בודקין. אם ימצאו כלי המקדש במקומם: למקום עושה חביתין. לשכה שבה מתקנים חביתין [של] כה"ג ופגעו אלו באלו: הכל שלום. לא נפקד ממנו כלום: והרי המחתה נתונה. מראין לו מקומו של מחתה: